

fuzinar

Leto XXVIII

Ravne na Koroškem, maj 1991

Št. 5

Inventura naših čudaštev

Zahodni strokovnjak bi se zgrozil, če bi videl, na kak način se lotevamo sanacije Železarn Ravne. Samo 20 delovnih dni ima naš mesec, a še od tega vsaj 5 dni zapravimo za kregarije, debatne krožke ali celo štrajke, ko se plačilni dnevi vse bolj odmikajo od nekdanjega 15. – V dobrih 14 dneh naj bi torej dosegli visoke mesečne plane.

Drugič bi se tak strokovnjak zgrozil, če bi zvedel, da dnevno časopisje mesečno objavi o Železarni Ravne toliko člankov, da pride povprečno na vsaka dva in pol dneva po eden. Na Zahodu bi namreč delnice tolikokrat ne pohvalno opisanega podjetja tako padle, da bi lahko takoj najavilo stečaj, ker mu noben poslovni partner ne bi več zaupal.

Zagotovo pa bi se tak strokovnjak začudil, če bi mu povedali, kako celo vemo, da sanacija po slovensko pomeni ozdravitev. Če pa torej to vemo, le kako si potem predstavljamo okrevanje, če kar naprej dregamo v bolnika, ga nadlegujemo in kričimo okrog nje-ga? Ne samo specialist, vsaka bolničarka ve, da pacienti potrebujejo predvsem mir.

A nadaljujmo z inventuro naših čudaštev.

V času, ko se predsedniki republik ta četrtek nekaj dogovorijo, čez teden dni pa dogovor prekličijo, ko minister danes upravlja svoje delovno

področje, jutri ni več minister, ko nam zadnji tedni v državi Jugoslaviji potekajo kot morasta nanizanka srhljivk – zahtevamo v svetu samih negotovosti in neznank kot otroci, naj bo Železarna Ravne otok stabilnosti, njeno vodstvo pa zbor prerokov, ki znajo do moža natančno določiti ne samo število tehnoloških viškov, še preden vemo, kateri proizvodni programi bodo prečiščeni in za koliko, ampak tudi socialni status teh viškov in po možnosti še njihove osebne prejemke za naslednji dve leti.

In pazite: mi tega ne želimo, ampak prek naših predstavnikov v sindikatih kar **zahtevamo**: do tega in tega datuma, če ne bo joj.

Naših lastnih otrok se naveličamo, kadar ne nehajo spráševati, zakaj je trava zelena in nebo modro. Odrasli smemo biti otročji do onemoglosti.

Potem se zgodi, da odgovore dobimo. Ne sicer preroških, vendar strokovne, v mejah možnega. A jih odklonimo, ker niso takšni, kakršne želimo. Zavrnemo jih kot hladno juho v restavraciji in zahtevamo drugo. Tako preprosto.

Tu človek umolkne. Potem šteje do deset, da ne bi rekel česa grdega. Potem šteje do sto.

Kaj storiti z ljudmi, ki odklanjajo realnost, ker jim ni po volji? Ali je vredno začeti z zelo previdno in zelo kratko razlago osnovnih fizikalnih, matematičnih in ekonomskih

zakonitosti? In potem zelo mirno in prijateljsko dodati, da se ni mogoče ne strinjati npr. z zakoni težnosti ali z Evklidovo geometrijo ali s pravili tržne ekonomije.

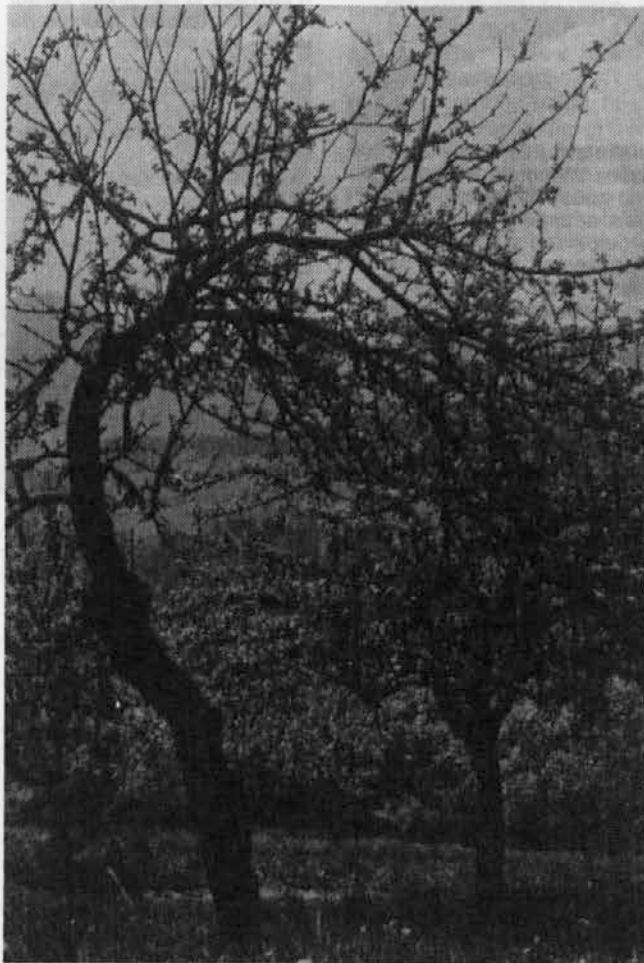
Ni mogoče živeti realnosti tržne ekonomije, misliti pa v kategorijah dogovorne ekonomije, Zakona o združenem delu in kdove česa še. Nekateri stvari ne gredo skupaj, niso združljive.

Veliko je zoprnih, celo krutih resnic danes. A če nam niso všeč, ne moremo reči, da

jih ne sprejemamo in zahtevati drugih.

Tu ne pomaga nobena potuha še tako spretnih jezičnih dohtarjev te ali one stranke. Različni razumni in trezni dogovori so verjetno možni, najbrž pa si prav ničesar drugega ne bomo ne prištrajkali ne prikričali in prizahtevali. Le pridelamo si lahko kaj in prigarano.

Razen če se kolo zgodovine zasuče nazaj. To pa je malo verjetno.

IZ VSEBINE

· Reklamacije in bonifikacije · Kaj želijo sindikati · Oskrba z energijo · Izkoristimo sončno energijo · V marcu še ni bilo izboljšanja · Železarna Ravne v dnevnem časopisju · Nove Ravne – kaj lahko pričakujemo jutri · Jeklolivarni gre na bolje · Daleč od oči, daleč od srca – in brez zaslužka · Večino pobud osvojijo in upoštevajo · Iz naših laboratorijev · Kaj smemo vedeti o aluminiju · Izkoristiti možnosti · Zdravje · Prebrali smo za vas · Nove knjige Koroške osrednje knjižnice · Kulturna kronika · Rekreativna in šport · Prenehanje delovnega razmerja · Kadrovska gibanja

Odbor za poslovanje železarne na svojih sejah pogosto obravnava zahteve za odobritev bonifikacij inozemskim kupcem naših izdelkov in jih večino tudi odobri, ker so njihove reklamacije upravičene.

Zakaj imamo toliko reklamacij, kaj nam to prinaša in kaj bi bilo treba storiti, da bi se kakovost naših izdelkov izboljšala oziroma ustalila, smo povprašali odgovornega za reklamacije Bojana Lesjaka, nekaj pojasnil v zvezi s kakovostjo pa je dal še revizor za Jeklolivarno Jože Prednik.

Zakaj reklamacije?

Lesjak: Nobena proizvodnja ni čisto brez napak. Večinoma nastajajo v spletu okoliščin, tudi objektivnih, čeprav ugotovljamo, da 80 % napak nastane zaradi malomarnosti in neizpolnjevanja tehnoloških predpisov. Kljub temu v večini primerov krivca ne ugotovimo. Včasih ga nočemo, včasih to dejansko ni mogoče. Prepričan sem, da namerno nihče ne dela napak. So pa ljudje premalo osveščeni, da bi delali dosledno po tehnoloških predpisih, in pogosto tudi ne vedo, kakšno škodo nam vsaka napaka prinese.

Reklamacija je najdražja možna posledica neuspele proizvodnje, saj nam jemlje denar, dobro ime in perspektivo, skratka, ogroža vse, kar kot tovarna ali firma predstavljamo in smo.

Proizvodnjo, ki ni taka, kakršna bi morala biti, imenujemo nauspele proizvodnja. Večina neuspele proizvodnje se v delovnem procesu zakrije z dodelavami, dodatnimi obdelavami (npr. toplotnimi) in s sporazumno prodajo izdelka z napako. Neuspele proizvodnje te vrste ni posebej evidentirana, se pa močno odraža v stroških skupne proizvodnje in vpliva na proizvodno ceno naših izdelkov.

Le manjši del neuspele proizvodnje se odrazi v obliki reklamacij, med njimi pa tudi le manjši del predstavljajo izvozne reklamacije, ki jih zaradi obravnave na odboru za poslovanje najbolj poznamo. Odbor jih mora obravnavati zaradi še veljavnega določila, da devizna izplačila potrjuje samoupravni organ.

Je pa tudi res, da nas izvozne reklamacije v primerjavi z domačimi zelo veliko stanejo. Domačim kupcem večinoma plačamo samo škodo, ki je v neposredni zvezi z napako, tujim pa vse stroške, ki nastanejo ob reklamaciji (zastoj v proizvodnji, transportni stroški, stroški popravila, dodatne obdelave itd.).

Vendar, kot sem dejal, rekla-

macije in bonifikacije so le delček problema, ki ga predstavlja neuspele proizvodnja.

Kaj pomeni neuspele proizvodnje za podjetje?

Lesjak: Večina naše proizvodnje je dobre. Tudi ne moremo reči, da delamo zdaj bistveno slabše kot pred leti, ko nam je dobro šlo. Toda zdaj imamo vse bolj zahtevne kupce in vse bolj zahtevna naročila, nad tem pa še zelo kratke dobavne roke, zato ni čudno, če se kaj narobe naredi. Toda zavedati bi se morali, da vsaka neuspele proizvodnja slabi našo konkurenčnost, še najbolj pa nas bremeni reklamacije, ki nastanejo po celotnem proizvodnem

tale. Inženir Letonja je imel navado reči: Lunker je večer, kakor je Bog večer. Nujno pa bi morali zmanjšati tiste napake, ki nastanejo zaradi malomarnosti in zaradi neupoštevanja tehnologije. Za te smo

Kupec ima vedno prav, dokler zahteva tisto, kar smo obljubili.

odgovorni vsi – od tistega, ki sprejme naročilo, do zadnjega delavca v proizvodnji in tistega, ki sodeluje pri odpremi. In napake te vrste nam kupci najbolj zamerijo. Zmanjšali jih bomo le, če bomo spremenili našo miselnost in se začeli

REKLAMACIJE IN BONIFIKACIJE

Ne dovolimo, da bi nas slabo delo uničilo!

procesu in povzročijo, da vložnega dela, časa in energije ne dobimo plačanega, ampak moramo vse te stroške nositi sami, razen tega pa še plačati stroške, ki nastanejo zaradi napak na izdelku. Najhuje pa je, da z nesolidnim delom izgublamo dobro ime in pogosto tudi kupce, torej delo in kruh.

Zakaj napak ne odkrivamo sproti?

Prednik: Večino napak odkrijemo in odpravimo v procesu proizvodnje. Reklamacije nastanejo večinoma zaradi skritih napak, predvsem na ulitkih, ki jih kupci sami mehansko obdelujejo. Napake, kot so lunkerji, se odkrijejo

zavedati, da je vsak odgovoren za svoje delo, ne le zato, ker si z delom zasluži svojo plačo (ali pa si je ne zasluži), ampak ker s slabim delom jemlje kruh tudi drugim, podjetju.

Lesjak: Vzgojo za kakovost smo v železarni in v naši družbi povsem zanemarili. Veliko zaslug za to ima usmerjeno izobraževanje, ki učencev ni naučilo delati tistega, za kar jih je usposabljal. Plačilni sistem prav tako ne spodbuja k dobremu delu. V proizvodnji in kontroli pa tudi ne storimo dovolj za osveščanje ljudi. Ne poučimo jih npr., kakšno

škodo naredijo in kakšne stroške povzročijo, če »podtaknejo« slab izdelek, zaradi katerega nastane reklamacija. Ne povemo jim, da lahko napaka povzroči stokrat večje stroške, kot je vreden sam izdelek.

Prednik: Dokler se zavest ne bo spremenila tako, da bo delavec ponosen, če bo dobro delal, nam nobena knjiga kakovosti ne bo pomagala. Vrniti bi se morali časi, ko je livar šel za svojim ulitkom v čistilnico, ga sam izločil, če ni bil dober, in ulil novega, ker ni trpel sramote, da bi mu kdo lahko očital slabo delo. Izločenega ulitka seveda ni všteli med rezultate svojega dela in ni dobil plačila zanj. Danes smo najbrž še zelo daleč od take miselnosti, zato je nujno, da imamo v podjetju posebno neodvisno kontrolo kakovosti.

Je kontrola kakovosti nujno zlo?

Prednik: Če ne moremo zagotoviti kakovosti, se kupec z nami nima kaj pogovarjati. Če pa kakovost obljubimo, se moramo dogovora tudi držati.

Komercialisti lahko dajo od sebe absolutni maksimum – brez kakovostne proizvodnje ne morejo storiti nič.

Lesjak: Delavci v proizvodnji štejejo kontrolorje kakovosti pogosto kot svoj nasprotni tabor. Res je, da kontrola ščiti interese kupca. Toda nikakor s tem ne dela proti interesom lastnega podjetja, saj varuje dobro ime firme in delavcev v njej. Zato kontrole kakovosti ne bi smeli šteti za nujno zlo, ampak za svojega dobrega zaveznika. Ko bi je ne imeli, bi kmalu ostali tudi brez kupcev.

ZAKAJ BONIFIKACIJE ZA ULITKE

Mnogim je nerazumljivo, zakaj kupci, predvsem inozemski, pošiljajo Železarni Ravne toliko zahtev za priznanje bonifikacij, ker morajo pri nas kupljene ulitke popravljati ali dodatno obdelovati.

Za pojasnilo smo zaprosili direktorja Jeklolivarne, dipl. inž. Edvarda Štrucla. Povedal je:

»Na ulitkih se pojavljajo napake, ki se jim zaradi tehnologije litja ali konstrukcije modela ni mogoče izogniti. Določena odstopanja priznavajo standardi, kot so JUS, DIN in drugi. Proizvajalec in kupec se lahko dogovorita tudi za večje tolerance, kot jih priznavajo standardi. Vse pogoje je treba navesti v pogodbi.

Mi vztrajamo, da kupec na svoje stroške popravi dovoljene oziroma dogovorjene napake na ulitkih, večja popravila pa gredo na naše stroške, vendar le do 10 % vrednosti ulitka, drugače mu pošljemo novega ali nam ga vrne, da ga popravimo mi. Tako imamo urejeno z obrati znotraj železarne.

Nekateri naši zunanji in tuji odjemalci kljub takim dogovorom vztrajajo in tudi večje napake popravljajo sami ter nam popravila – seveda – zaračunavajo. To lahko storijo, ker gre za kompenzacijske izvozne – uvozne posle.

Pristojne službe železarne doslej takih sporov niso dosledno reševale.«

Mojca Potočnik

Ko bi neuspelo proizvodnjo zmanjšali za nekaj odstotkov, se nam ne bi bilo treba tresti niti za regres niti za plače.

šele pri obdelavi. Seveda so tudi vidne napake, ki uidejo očem kontrole. Toda tem se ne bo mogoče izogniti, dokler delavcev ne bomo vzgojili za samokontrolo, kajti kontrolorji kakovosti celotne proizvodnje ne morejo nadzorovati. Dokler delavci sami ne bodo skrbeli za brezhibnost proizvodnje in izdelkov, smo kontrolorji le pogrebci – izločevalci rezultatov slabega dela.

Kako zmanjšati neuspelo proizvodnjo?

Prednik: Napake, ki so povezane s tehnologijo, bodo os-

16.4.1991 – SEJA SKUPŠČINE OBČINE RAVNE NA KOROŠKEM

Kaj želijo sindikati

Na 10. seji SO Ravne na Koroškem smo delegati (poslanci) med ostalim obravnavali tudi trenutne gospodarske razmere v občini. Na sejo so bili vabljeni tudi predstavniki sindikata, ki so potem na seji aktivno sodelovali. Po njihovih besedah (Kocen) želi sindikat konstruktivno sodelovati še posebej pri reševanju socialnih problemov. S tem se globoko strinjam in podpiram, dvomim pa v realnost njihovih trditvev. Bojim se, da je (vsaj na tej seji je bila izražena) zavestno ali nezavestno bistvena skrb sindikata napadati odgovorne v gospodarstvu in jim očitati, da za reševanje nakopičenih problemov premalo store. Dejstva, ki so me privedla do napisanega stališča, so naslednja:

Med predstavniki sindikatov se je prvi oglašil gospod Franjo Miklavc, predsednik območnega odbora svobodnega sindikata, in očital republiški, občinski vladi in odgovornim v gospodarstvu kopico slabosti, postavil zahteve sindikata in zagrozil, če ne bodo rešene, z aktivnostjo za odpoklic poslancev vlade in s protestnim shodom. Zahteval je pripravo razvojnega in socialnega programa, ukrepe preživetja po podjetjih, preprečitev stečajev, garancijo države za zajamčene plače, soupravljanje, soudeležbo delavcev pri privatizaciji, upoštevanje kolektivne pogodbe, stalno informiranje predstavnikov sindikata (opravičujem se sindikatu, če sem katero zahtevo izpustil).

Absolutno nisem proti vsem zahtevam, so me pa nekatere močno negativno vznemirile (stalno informiranje sindikatov, ukrepi preživetja, sanacijski program, soupravljanje, soudeležba pri privatizaciji, upoštevanje kolektivne pogodbe). Iz govora g. Miklavca je bilo ugotoviti, da se jedro zahtev nanaša na vodstvo Železarne Ravne (zakaj tajnost plač, visoke plače vodilnih, soudeležba pri privatizaciji, neinformiranje). Poskušal bom svoje vznemirjenje argumentirati.

Smatram, da je ugovor o neinformiranju oz. zahteva po tem neupravičena, vsaj kar se tiče železarne. Sindikati železarne so bili stalno, še posebej pa decembra l. 1990 obveščeni o situaciji v Železarni Ravne. Vabljeni so

bili na vse seje delavskega sveta, večkrat so se v širši ali ožji sestavi sestali tudi z generalnim direktorjem. O istih stvareh, ne tako obširno, so pisala in objavljala sredstva javnega obveščanja v železarni Fužinar, Novice, o tem je bilo seznanjeno tudi širše vodstvo podjetja. Smatram, da so delavci imeli možnost, da se seznanijo s problemi, predvsem pa je imel sindikat dolžnost, da jih o tem sproti obvešča. Zakon, predvsem Zakon o delovnih razmerjih (enkrat sem o tem že pisal v Informativnem fužinarju št. 11, 1990 – Sindikat v koncernu Železarne Ravne) jasno določa, o katerih stvareh mora biti obveščena sindikat. Z gotovostjo trdim, da je sindikat Železarne Ravne pridobil več informacij kot samo te.

Sindikat zahteva dalje pravico ukrepov preživetja. Sprašujem se, kaj je podpravljanje, reorganizacija, kaj pomeni sanacijski program v vsej svoji širini.

Sindikat v Železarni Ravne je bil seznanjen z vzroki in

v Fužinarju). Če sindikat hoče drugačno soupravljanje, prav. Ni pa najbolj smotno, da takšne zahteve postavlja na občinski skupščini, ki neposredno za to ni pristojna, potem pa še grozi, če to ne bo uresničeno. Tega problema se ne da rešiti drugače kot s spremembo veljavne zakonodaje. Ker med to zakonodajo spada tudi splošna branžna kolektivna pogodba – katere avtor in soupisniki so tudi sindikati, je zahteva sindikata zame še toliko bolj čudna.

Sindikat zahteva tudi soudeležbo pri privatizaciji. Kakaj takšna nestrpnost? V vseh variantah predlogov in osnutka Zakona o privatizaciji je bilo predvideno tudi interno delničarstvo s popusti. Še več bi moralo pripasti delavcem po predlogu g. Sachsa, katerega koncept privatizacije se bistveno razlikuje od dosedanjih variant in katerega je podprla tudi vlada R Slovenije. Ne morem si kaj, da me zahteva sindikata zopet usmeri v Železarno Ravne. Res smo podržavljeni,

posledicami podržavljanja, tudi z nameravano reorganizacijo, ve, kako naj bi potekala sanacija, ve tudi, da je del sanacijskega programa še v delu (ugotovitev rentabilnih programov, ugotovitev viškov delovne sile). Ne vem, ali sindikati nočejo razumeti, zagotavljam pa, da so vsi našti ukrepi sprejeti ali bodo sprejeti zaradi – najprej – preživetja, potem pa saniranja.

Sindikat zahteva soupravljanje. Ne vem, kakšno. Že omenjena zakonodaja uokvirja tudi soupravljanje delavcev (glej omenjeni članek

Zadnja zahteva, ob kateri se želim ustavititi, je zahteva po spoštovanju kolektivnih pogodb. Ni mi znano, kateri delodajalec (če uporabim termin teh pogodb za sindikatu nasprotno stran) je ne upošteva in v čem je ne upošteva. Če gre za vnaprejšnje opozorilo, zakaj ga potem postavljati v povezavo z ostalimi zahtevami in groziti, če ne bo izpolnjeno skupaj z drugimi? Če pa je g. Miklavc zajel dejansko stanje, mora biti konkreten, kajti samo tako bo problem rešljiv. V zvezi s tem, moram priznati, se mi ne skladajo zahteve sindikata po sprejemu ukrepov preživetja in slednje, še posebej, če ugotovim, da je ravno sindikat v kolektivnih pogodbah za delavce zagotovil širše pravice, kot jih bo podjetje, če bo hotelo preživeti, sposobno zagotoviti. Sprašujem se, koliko časa bodo v podjetjih še lahko izplačevali plače, zahtevane s kolektivnimi pogodbami, koliko dodatnih stroškov je povzročilo povečanje dopustnih dni za nekatere delavce, koliko stroškov in energije bo »pojedel« zelo zapleteni postopek ugotavljanja tehnoloških viškov. Ne me narobe razumeti; sem za večje pravice in debelejšo kuverto nas vseh, vendar, ali je zdaj pravi čas za to? Strinjam se tudi, da problemov ne bomo rešili samo na ramenih delavcev, dejstvo pa je, da sanacija ne bo neboleča.

Življenje v podjetjih je marsikje podobno vojnim razmeram, marsikje pa je ves čas ofenziva. Naš sovražnik so krizne razmere v vsej svoji širini. Uspešno jih lahko rešujemo samo skupaj, mislim tako delodajalce kot sindikat oz. delavce.

Govor g. Miklavca da slutiti, da si je sindikat ustvaril še enega sovražnika – odgovorne v gospodarstvu. Sindikat bi se upravičeno boril z vodstvi podjetij in političnimi reprezentanti, če bi imel vzrok za to. Zelo sem pa zaskrbljen, ker v navedenih zahtevah sindikat ni realen in izgubljajo energijo na napačnem mestu. Skoraj si ne znam predstavljati, da bi bil predstavnik sindikata resnično tako nepoučen, neseznanjen s svojimi dolžnostmi in zakonskimi upravičenji. Prepričan pa sem, da lahko podobno ravnanje škodi predvsem sindikatu samemu, delavcem in nazadnje družbi v celoti. Resnično želim, da bi me v trditve g. Kocena, da želi sindikat delovati konstruktivno, sindikat v praksi prepričal, še posebej, ker bomo probleme premagali samo, če bomo vsi streljali v dejanskega sovražnika.

Miran Kos, poslanec
LDS v DPZ SO Ravne

POVIŠAN VHOD V ČISTILNICO

V aprilu so delavci Gradisa dokončali dela pri rekonstrukciji vhoda v čistilnico Jeklolivarne. Odprtino so povišali, tako da lahko zdaj peljejo v halo tudi veliki tovornjaki.

Kot je povedal vodja čistilnice Jože Breznik, so vhod morali povečati, ker so se odločili, da bodo imeli del špedicije v obratu. Vhod v halo je bil dovolj visok v času, ko so ulitke odvažali še z ozkotirno železnico, odkar pa jih vozijo s tovornjaki, so bile pogosto težave. Bil je že skrajni čas, da so jih dokončno odpravili.

M.P.

OSKRBA Z ENERGIJO V MARCU 1991

Dobava primarnih energentov je bila v mesecu marcu v redu. Nismo pa še v tem letu nabavili plina propan-butan, tako da se je zaloga zmanjšala na 45 t, kar predstavlja minimalno količino. V redu je bila tudi proizvodnja in oskrba porabnikov z vsemi ostalimi sekundarnimi energenti.

V mesecu marcu nismo imeli večjih okvar na energetskem omrežju oz. napravah, vse manjše okvare pa smo sproti odpravili. Poleg redne oskrbe porabnikov smo v mesecu marcu zbrali še 52,3 m³ emulzije in iz nje pridobili 2.700 l odpadnega olja. Skupno smo zbrali 18.500 l odpadnega olja. Iz odpadnega nitro razredčila smo pridobili 640 kg uporabnega razredčila.

Poleg nabave in oskrbe porabnikov z energenti smo izvajali še planirane preventivne preglede na energetskih napravah.

Ferdinand Kotnik, ing.

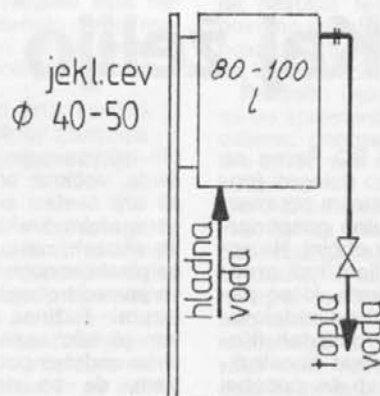
VARČEVANJE Z ENERGIJO IZKORISTIMO SONČNO ENERGIJO

Če smo v kurilni sezoni opozarjali oz. dajali nasvete za varčno uporabo energije, bi svetovali, da tudi v poletnem času izkoristite sončno energijo. Omenili smo že, da je neekonomično pripravljati sanitarno toplo vodo prek kotla za centralno ogrevanje v poletnih dneh, saj kotel v tem primeru dela z nizkim izkoristkom, pojavlja se kondenzacija v kurišču, ki zelo vpliva na življenjsko dobo kotla. Če že tega ne upoštevate, potem vsaj vključite v vaš sistem (priprava STV preko kotla) pripravo STV z izkoriščanjem sončne energije.

Preizkusi so pokazali, da 1m² sprejemnika (kolektorja) sončne energije lahko v enem lepem sončnem dnevu segreje 60 l vode na 80°C. Na osnovi teh preizkušenj so bili izvedeni izračuni, ki so pokazali, da je potrebna praktično velikost sprejemnika sončne energije 1,2 – 1,5 m² na osebo,

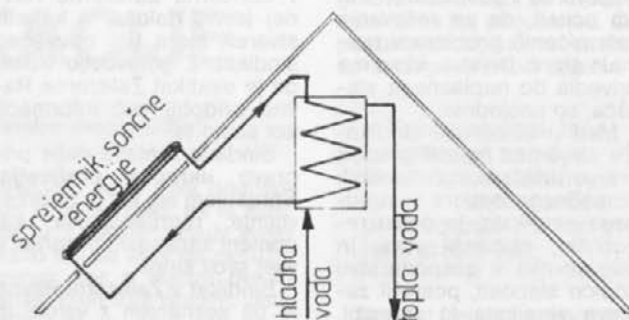
kar bi bilo primerno za naše kraje, ki nimajo veliko sončnih dni.

Primeri izkoriščanja sončne energije

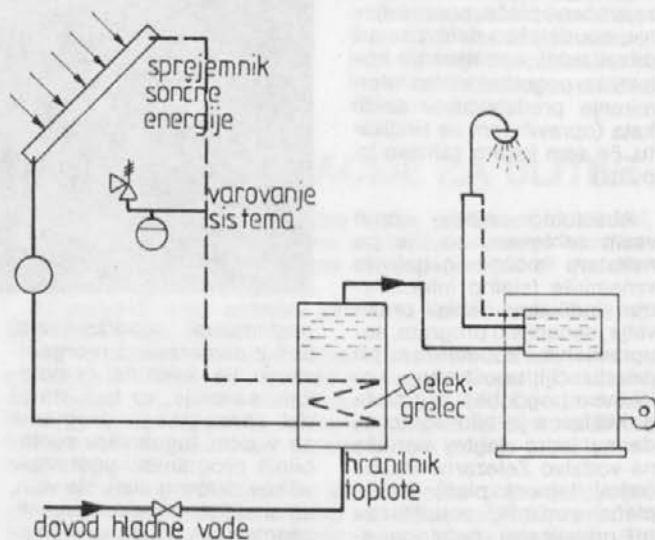
SLIKA 1

Po končanem vrtnem opravilu nam prija, da se tuširamo. Preprosto na jekleno cev dimenzije 40 – 50 mm obesimo rezervoar 80 – 100 l (ali star bojler), ga pobarvamo s črno barvo, nanj pripeljemo od spodaj hladno vodo, od zgoraj pa speljemo cev za toplo vodo do gumijaste cevi z razpršilcem. V tem primeru bomo povezali koristno s prijetnim in še privarčevali bomo.

SLIKA 2

Sprejemnik sončne energije namestimo na streho pod 45° proti jugu. Na podstrešju namestimo rezervoar z velikostjo po potrebi, ga povežemo s cevjo od spodaj z dotokom hladne vode, od zgoraj pa z odvodom sanitarne tople vode. Pri tem sistemu se cirkulacija odvija po naravnih poti zaradi razlike v specifični teži ter višinski razliki.

SLIKA 3

Ves sistem je sestavljen iz sprejemnika sončne energije, ki ga namestimo na streho, hranilnika toplote, ki je nameščen v kotlarni. Hranilnik toplote ima lahko nameščen električni grelec, lahko je ta tudi povezan prek kotla z bojlerjem, v katerem se voda dodatno segreje.

Primarni del, ki je povezan s sprejemnikom sončne energije, ima obtočno črpalko in ekspanzijsko posodo.

Robert Jamšek

V marcu še ni bilo izboljšanja

Predvideni plan skupne proizvodnje je bil v marcu dosežen 42,2 odst., v kumulativni 53,6 odst. Za 6013 t prodanih izdelkov smo iztržili 176,2 milijona din, kar je v poprečju 29,30 din/kg. Od tega smo prodali na domačem trgu 4.050 ton ali za 95,5 milijona din. Izvozili pa smo 1.963 ton ali za 80,7 milijona din, kar znaša 5,71 milijona dolarjev.

SKUPNA PROIZVODNJA PRECEJ POD NAČRTOM

V Jeklarni so s planom predvidevali 15-dnevno obratovanje 10 in 25 t el. peč. Dejansko pa je 25 t el. peč obratovala le 5 dni, ostalo pa 10 t el. peč, 40 t el. peč je obratovala le 5 dni, saj je ves mesec primanjkovalo vložka. Po oceni Jeklarne bi lahko glede na naročila v predelovalnih obratih izdelali okoli 10.000 t jekla, pa so ga izdelali zaradi pomanjkanja vložka skoraj polovico manj ali glede na dvanajstino letnega plana 34,1 odst. Občasno je primanjkovalo tudi Fe legur, kot so Ni, MO, W itd. Zaradi majhne proizvodnje in nizke elektro konice, sekanja proizvodnje ter izpolnjevanja želja predelovalcem dela Jeklarne precej dražje, saj so specifične porabe raznih medijev pri takem načinu dela zelo visoke.

Stanje z naročili v Jeklolivarni se je sicer nekoliko izboljšalo, vendar je za normalno obratovanje oziroma doseganje plana to še vedno premalo.

Zaradi težav z nabavo starega železa in Fe legur v Jeklarni precej trpi proizvodnja v Kovačnici. Saj, kot menijo

kovači, program litja šarž že zdavnaj ne zasluži več svojega imena. Jeklarji toliko kasni s posameznimi šaržami, da to znatno draži proizvodnjo v Kovačnici. A kljub temu, da je šarž malo, dobavljajo ingote iz jeklarne neočiscene, s koreninami, dolgimi tudi po meter in več.

Tudi potreba Valjarne Jeklarne v marcu ni mogla pokriti. Valjarna tako izgublja zaupanje še preostalih kupcev. Razdrobljenost naročil in pomanjkanje vložka imata za posledico še pogostejše menjavanje programov valjanja, kar še slabša izkoriščenost prog in celotne reprovirge. Tako kot v Valjarni tudi v Jeklovleku predvidena proizvodnja ni bila dosežena.

Zelo kritično z naročili je v PE Strojih. Predvsem primanjkuje naročil za stiskalnice, saj imajo vseh odprtih naročil le za mesec dni proizvodnje.

V marcu so imeli Industrijski noži prek 800 ur raznih zastojev. Občasno primanjkuje naročil za nože za pločevino in sekistroj. Največji problem pa je pomanjkanje naročil za brzorezno orodje.

Od ostalih predelovalnih obratov so presegli predvideni plan v Orodjarni za 15,8 odst. in v Vzmetarni za 30,6 odst.; tu so se v zadnjem času nekoliko povečala naročila. V TSD je bil plan dosežen le 61,7 odst. in v Pnevmatiki 61,5 odst. Skupno so v STO plan dosegli 90,7 odst.

NAJVEČ JE ČAKANJA NA DELO

V marcu je bil delovni čas izkoriščen 73,31 odst. Odstotnosti so znašale 26,69

odst. in so bile razdeljene takole:

letni dopust	4,09 %
izredno plačani	
dopust	0,57 %
prazniki	2,85 %
bolezni	5,69 %
druge plačane	
odstnosti	13,47 %
neplačane odsot.	0,02 %
Skupaj	26,69 %

Op.: Med drugimi plačanimi odstotnostmi je predvsem čakanje na delo doma.

Ure v podaljšanem delovnem času so znašale tako kot v februarju 0,52 odst. Tokrat so imeli največ nadur v STO 1,80 odst., Stroji 1,57 odst. Vsi drugi, ki so še imeli opravljene ure v podaljšanem delovnem času, jih imajo pod 1,0 odst.

POMANJKANJE SREDSTEV ZAVIRA UVOZ

Iz meseca v mesec se vse težje zagotavlja repromaterial iz uvoza, ker brez garancije ter zagotovljenih plačil inozemski dobavitelji ne pošiljajo več blaga v Jugoslavijo.

V tem mesecu smo tudi prvič ostali brez vitalnega repromateriala – to je jeklenege odpadka prav zaradi pomanjkanja tako deviznih kot dinarskih sredstev.

Vse večji problem pa se pojavlja pri izvrševanju plačil carine in carinskih dajatev. Ob carinjenju blaga je treba takoj zagotoviti efektivna dinarska sredstva, sicer carina ne sprejme dokumentacije za carinjenje.

PRODAJA NA DOMAČEM TRGU

V Jeklolivarni še vedno primanjkuje naročil pri ročni litini, peskometu in strojni litini, medtem ko se je stanje naročil furanske in specialne litine izboljšalo. Naročil imajo za okoli dva meseca.

Za dva meseca naročil imajo tudi v Valjarni, vendar upadajo predvsem zaradi pogoja plačevanja avansov istočasno s potrjevanjem pogodbe in z dostavo akceptiranih nalozov pred izdelavo jekla.

Jeklovleku je primanjkovalo vložka predvsem za luščeno in brušeno jeklo. Naročila imajo zelo razdrobljena s širokim asortimentom, kar še dodatno otežkoča proizvodnjo.

V Kovačnici so imeli ob pomanjkanju vložka še okvaro krožne peči pri kovaškem stroju, kar je tudi glavni vzrok nedoseganja predvidenega plana.

Stroji so glede na 75,5 odst. vrednostno realizacijo količinski plan dosegli le 57 odst. Razlika je nastala zaradi večjega deleža storitev. Količinske proizvodnje pa niso dosegli predvsem zaradi neresenih plačilnih pogojev z nekaterimi naročniki.

Noži so dosegli količinsko proizvodnjo 111 odst. Kljub intenzivni obdelavi trga bodo v naslednjih mesecih nastali problemi zaradi pomanjkanja naročil.

V Orodjarni so prišli do velike razlike med količinsko 141,8 odst. in vrednostno 87,2 odst. doseženo proizvodnjo predvsem zaradi večje prodaje grobo obdelanih odkovkov. Planiranega orodja za marec niso realizirali zaradi napake v konstrukciji.

Vzmetarna je imela v marcu težave z odpremo zaradi neresenega plačila za Vozila Gorica.

OBRAT DELNIŠKA DRUŽBA	ODSTOTKI DOSEGANJA NAČRTOVANE PROIZVODNJE											
	SKUPNA PROIZVODNJA ton		ODPREMA ton		FAKTURIRANA REALIZACIJA din		IZVOZ g		IZVOZ din		DOMAČI TRG din	
	marec	zbir	marec	zbir	marec	zbir	marec	zbir	marec	zbir	marec	zbir
DD JEKLARNA	34,1	50,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VALJARNA	39,2	49,7	49,7	56,2	55,6	61,8	29,9	26,9	31,1	27,4	83,8	101,3
JEKLOVLEK	69,5	65,1	50,5	55,6	69,8	74,0	48,0	50,8	50,6	51,6	83,7	90,4
DD VALJ. IN JEKLOVLEK	41,1	50,7	49,8	56,1	58,9	64,6	33,3	31,5	34,8	32,0	83,8	98,3
DD KOVAČNICA	55,1	64,7	52,3	62,4	56,3	75,2	86,9	73,4	90,6	75,0	47,8	75,3
DD JEKLOLIVARNA	85,5	79,7	84,3	85,2	117,3	111,2	85,4	100,2	90,0	101,8	147,6	121,7
DD STROJI	34,7	54,8	42,4	56,8	43,9	50,7	32,8	30,5	34,8	31,0	75,5	119,5
- NOŽI, BRZOR. OR.	82,5	90,6	86,4	87,8	94,5	81,4	82,1	79,0	87,0	81,0	104,4	82,0
- GREĐICE	157,4	73,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
DD INDUSTRI. NOŽI	114,9	83,3	88,1	106,0	95,3	82,3	82,6	79,3	87,6	81,3	105,4	83,6
NAMENSKA PROIZV.	61,7	58,9	77,2	68,3	112,8	104,0	163,2	155,9	174,2	159,4	0,3	2,5
ORODJARNA	115,8	82,5	116,6	81,8	69,9	51,9	4,5	44,5	4,8	44,6	87,2	53,8
PNEVMAT. STROJI	61,5	53,8	77,2	87,0	93,3	81,3	82,1	113,5	85,8	114,0	95,1	73,3
VZMETARNA	130,6	119,3	132,1	118,0	124,9	110,7	35,5	65,3	-37,3	65,9	142,3	119,6
DD S T O	90,7	83,1	100,2	89,0	107,3	96,4	144,4	143,2	154,0	146,2	67,9	54,5
DD ARMATURE	84,5	77,0	135,7	116,4	77,7	84,5	67,3	75,7	70,4	76,9	108,0	116,6
DD TGP DE PROFUNDIS	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
STORITVE DRUGIH	-	-	-	-	63,0	77,2	28,2	26,5	29,3	27,0	63,9	77,4
SKUPAJ	42,2	53,6	53,3	60,0	65,9	69,5	58,3	57,7	61,6	58,8	69,9	79,8

ŽELEZARNA RAVNE V DNEVNEM ČASOPISJU

24. 3. 1991 – 20. 4. 1991

PROŠT Edi: Napovedi niso obetavne. – Večer 30. 3. 1991 št. 75 str. 11.

Ravenski IS je ocenjeval gospodarstvo v občini. Vida Lotrič iz železarne je povedala, da je železarna trenutno v brezvladju, saj nima upravnega odbora, delavski svet pa je brez kompetenc.

PETEK Miro:

V drugo je šlo lažje. – Večer 30. 3. 1991 št. 75 str. 30. Ilustr. Pregled dogajanj v železarni od 27. decembra 1989 naprej, ko železarna sklene, da izstopi iz poslovnega sistema slovenskih železarn, do letošnje prelomnice, ko se Železarna Ravne v celoti podpravi. Kaj podpravljanje prinaša, se v celoti še ne ve, pomeni pa vsaj to, da bo odslej država odločala, kaj in koliko ljudi bo na Ravnah delalo.

SLOKAR Tonja:

Poker za nacionalno železo. Tiho podpravljanje železarn. – Delo 30. 3. 1991, št. 75 str. 24.

Po vladinem programu, naj bi se na Ravnah specializirali za izdelavo visokokakovostnih vzdolžno valjanih izdelkov. Po študiji, ki jo je izdelal Institut za ekonomsko raziskovanje v Ljubljani, so prepričani, da je ravenska železarna prav s končnimi jeklenimi izdelki na pravi poti, da se izvije iz težav.

MERKAČ Helena:

Nihče želen čez vodo. – Prepih 4. 4. 1991 št. 7 str. 6. Poročilo z devetega zasedanja vseh treh zborov ravske občinske skupščine. Ob sprejetju letošnjega proračuna je skupščina sprejela sklep, da Železarna Ravne lahko del odloženih prispevkov nameni za vzdrževanje športnih objektov.

MERKAČ Helena:

V parlamentu predvsem o vseslovenskih temah. – Prepih 4. 4. 1991 št. 7 str. 16–17. Portret.

Intervju z Jožetom Studenčnikom, dipl. inž. metalurgije in svetovalcem generalnega direktorja v Železarni Ravne. Vsebinska pogovora se nanaša na podpravljanje železarne in na njegovo funkcijo poslanca v zboru združenega dela republike Slovenije.

PROŠT Edi:

V primerjavi s Slovenijo smo na slabšem. – Prepih 4. 4. 1991 št. 7 str. 6–7.

Po mnenju Vide Lotrič je vzrok za slab položaj železarne pomanjkanje menedžerjev, medtem ko je tehnološkega znanja dovolj.

PRAPROTNIK Ivan:

Preobrazba ravske železarne. – Delo 3. 4. 1991 št. 78 str. 3. Podpis: I.P.

Sanacija železarne bo potekala v štirih fazah. Lastninska preobrazba, finančna konsolidacija, strukturalna sanacija ob koncu pa še privatizacija oz. denacionalizacija.

PRAPROTNIK Ivan:

Sanacija ŽR bo boleča, a se ji ni mogoče izogniti. – Delo 4. 4. 1991 št. 79 str. 7.

O podpravljanju in njenih posledicah je odborikom ravske skupščine spregovoril vodja pravne službe dipl. iur. Miran Kos.

PETEK Miro:

Tudi odpoklic poslancev. – Večer 9. 4. 1991 št. 83 str. 10. Podpis: (mir).

Koroški sindikat delavcev kovinske in elektroindustrije je na republiško in lokalno oblast naslovil več zahtev in stališč. Ena izmed zahtev je, naj se odnos oblasti do železarniških delavcev spremeni, da le-ti ne bodo samo goje številke v računih vlade.

SLOKAR Tonja:

Slovenske železarne imajo novo vodstvo. – Delo 9. 4. 1991 št. 83 str. 2.

Devetčlanskemu upravnemu odboru predseduje minister za industrijo Izidor Rejc. Kdo pa je kandidat za novega direktorja slovenskih železarn, se uradno še ne ve.

VREČIČ Marko:

Pozdravljena Koroška, kjerkoli si žel! – Prepih 11. 4. 1991 št. 8 str. 3.

Novinar se sprašuje, kakšno kupčijo je Železarna Ravne pravzaprav sklenila z republiko.

MERKAČ Helena:

O žalostnem paketu te fabrike. – Prepih 11. 4. 1991 št. 8 str. 6. Poročilo z nadaljevanja 9. seje skupščine občine Ravne. Na seji je sodeloval predstavnik železarne dipl. iur. Miran Kos, ki je spregovoril o podpravljanju železarne. Dodana so konkretna delegatska vprašanja in odgovori.

POUDARKI iz razlage Mirana Kosa. –

Prepih 11. 4. 1991 št. 8 str. 7. Vodja pravne službe dipl. iur. Miran Kos je na 9. seji Skupščine občine Ravne imel uvodni nagovor, v katerem je spregovoril o procesu podpravljanja. Sanacija bo potekala v štirih fazah, vlada bo sofinancirala socialni program, vse ostale aktivnosti pa naj bi bile končane do srede junija.

PROŠT Edi:

»Samo« tisoč delavcev preveč. – Večer 13. 4. 1991 št. 87 str. 10. Poročilo s tiskovne konference. Država je slovenske železarne vze-

la pod svoje okrilje zato, da bi preprečila množično odpuščanje delavcev ter da bi metalurgijo spravila na evropsko raven.

PETEK Miro:

Pripravljeni na radikalne posege. – Večer 13. 4. 1991 št. 87 str. 29. Ilustr.

Vsebina članka se nanaša predvsem na Železarno Štore, vse priporočila pa so navezane tudi na ravensko železarno.

PRAPROTNIK Ivan:

Železarna Ravne ne bo šla v stečaj. – Delo 13. 4. 1991 št. 87 str. 2. Podpis: (I.P.).

Sporočilo Jožeta Studenčnika, svetovalca generalnega direktorja železarne: v Železarni Ravne bo okrog 1000 delavcev odveč, katera delovna mesta so to, bo znano konec meseca.

PETEK Miro:

Nekoč v vrhu, danes pri dnu. – Večer 17. 4. 1991 št. 90 str. 10. Na seji ravske občinske skupščine je sodeloval tudi generalni direktor Železarne Ravne Andrej Kokalj, ki je povedal, da naj bi leto zaključili z okoli 4000 zaposlenimi.

PRAPROTNIK Ivan:

Mežiška dolina: bo gospodarstvo vzdržalo?. – Delo 18. 4. 1991 št. 91 str. 7.

Proizvodnja v občini Ravne je v prvih treh mesecih padla za 30 %, finančni tokovi so ustavljeni, plače zagotavljajo dobesedno s »čudeži«.

PRAPROTNIK Ivan:

Se bo moral sindikat zateči k stavkam?. – Delo 18. 4. 1991 št. 91 str. 7.

V Svobodnih sindikatih še niso uveljavili delavske solidarnosti. Vprašanje je, če bi delavci železarne, ki ji plače zagotavlja država, šli v stavko zaradi nekoga, ki je šibek in sam ne more doseči svojega cilja in obratno.

PROŠT Edi:

Pozdravljena Koroška, kjerkoli si žel. – Prepih 18. 4. 1991 št. 9 str. 3.

Dobra novica: stečaja v železarni ne bo, tudi tako množičnih odpuščanj delavcev ne.

GOSPODARSTVO na tleh. –

Prepih 18. 4. 1991 št. 9 str. 6–7. Ilustr.

Z letom 1988 so se začeli v naši industrijsko razviti občini slabšati rezultati gospodarjenja. Ker se slovenska jeklarska industrija ni sposobna sama sanirati, je sanacija z denacionalizacijo model, ki so ga uporabili tudi v vseh zahodnoevropskih državah.

PROŠT Edi:

Olajšanje. – Prepih 18. 4. 1991 št. 9 str. 18. Ilustr. Podpis: –ep. V Železarni Ravne bodo odpustili okrog 1000 delavcev: 100 delavcev bodo invalidsko upokojili, 8 se jih bo redno upokojilo, 290 delavcem bodo dokupili leta do upokojitve, 250 delavcev pa si bo samostojno uredilo socialno varnost. Hkrati naj bi se izven sistema znašli tudi delavci v gostinstvu, turizmu, stanovanjski in komunalni dejavnosti.

VSTAJA na Koroškem?. –

Delavska enotnost 19. 4. 1991 št. 16 str. 5.

Sindikat delavcev kovinske in elektroindustrije zahteva od koroških občin, da pomagajo, da večina tovarn ne bo končala v stečaju.

SLOKAR Tonja:

Železarji tavajo v megli. – Delo 19. 4. 1991 št. 92 str. 2. Tuji svetovalci so predlagali, da naj bi bile slovenske železarne podpravljenе tri leta. V tem času bi se posodobile in začele izdelovati visoko kvalitetno jeklo, število zaposlenih pa naj bi zmanjšale za več kot polovico.

KOLAR Marjan:

Poker za nacionalno železo. – Delo 20. 4. 1991 št. 93 str. 31. Odmev na članek Tonje Slokar v Delu 30. 3. 1991 št. 75 str. 24.

PETEK Miro:

Odgovore pričakujejo v torek. – Večer 20. 4. 1991 št. 93 str. 10. Podpis: (mir).

Prva prekinitev dela v podpravljeni železarni, v podjetju Industrijski noči. Povod za stavko je bilo obvestilo, da bodo plače šele prihodnji torek, in to nižje za 2,7 %.

PETEK Miro:

Čiščenje programov in... zaposlenosti. – Večer 20. 4. 1991 št. 93 str. 29.

Končana je prva od štirih faz sanacije slovenske črne metalurgije, to je lastninska preobrazba – podpravljanje. Strukturalno sanacijo (izločanje nedonosnih programov) so že opravili na Jesenicah, medtem ko naj bi v Štorah in na Ravnah svetovalna firma McKinsey to opravila prihodnji mesec.

NOVE RAVNE – KAJ LAHKO PRIČAKUJEMO JUTRI

V obdobju od jeseni 1990 pa do danes smo pričeli številnim pesimističnim komentarjem, ki vsi po vrsti posipajo pepel po nekoč »najboljši« železarni v Jugoslaviji. Zdi se, kot da si pisci kar podajajo naslove, ki delujejo vznemirljivo in pri tem prerokujejo nič kaj lepo prihodnost.

Ob tem pa si ljudje v tem kraju zmeraj bolj postavljajo vprašanja, kaj je to podjetje potisnilo v pozicijo, v kateri se nahaja. Vztrajno iskanje vzrokov na podjetniški ravni pa pomaga soustvarjati miselnost, da lahko rešitve poiščemo na ravni podjetja in bodo le-te tudi zadostne.

Marsičemu v teh kritičnih zapisih ne bi mogli oporekati, če bi se v krizi znašle le Ravne ali pa le črna metalurgija kot panoga. Toda TEMU NI TAKO. V krizi se nahaja gospodarstvo v celoti, kar pomeni, da razlog tiči v **politiki**.

Če to dejstvo doumemo, potem je le stvar opredelitve (lastne, poklicne), iz katerega zornega kota bomo k stvari pristopili. Trdim, da Železarna Ravne ni podjetje, kot se ga je skušalo (in so tudi uspeli) predstaviti. Tisti, ki poznajo poslovno okolje in ki znajo oceniti poslovne pokazatelje, vedo, da številčni rezultati o: – deležu lastnega kapitala (konec leta 90 = 65 %) – dolgoročni zadolženosti (manj kot dvomesečni promet) – kratkoročni zadolženosti (enomesečni promet) govore o vse prej kot »najhujši krizi v zgodovini Železarn Ravne«.

Vsi po vrsti pozabljamo, da ob neurejenih makroekonomskih in političnih razmerah ni mogoče pravilno usmerjati podjetja (zakaj sta torej odstopila predsednik GZS in podpredsednik vlade?) in da bi se ob vzpostavitvi pravnega reda in finančne discipline mnogo pravilneje izoblikovale naše tržne možnosti. V takih stabilnih razmerah pa bi problem lastne produktivnosti in racionalne organiziranosti lahko bil proglašen za edinega krivca. Tako pa so evidentni dokazi, da lahko z eno potezo (uvredba stimulacij za izvoz v letu 1990 ali sprememba tečaja v aprilu 1991) politika doseže mnogo večje učinke, kot jih lahko dosežemo z dosledno izvedbo vseh ukrepov, ki so jih (ali jih še) predlagale zunanje institucije. Ne želimo opravičevati kogarkoli, ki je bil ali je sedaj na najbolj izpostavljenih mestih v Železarni Ravne,

rad bi le, da bi si kot podjetje pridobili takšno pozicijo, kot nam gre. Le-ta pa ni niti za tančico drugačna od stanja gospodarstva celotne republike.

Ta uvod seveda ne pomeni, da v naši železarni ni problemov ali da si moramo pred njimi zatiskati oči. Nasprotno, evidentno je, da se srečujemo s problemom, ki bi ga lahko predstavili z naslednjo zvezo:

– prilagoditi je treba kapital, sredstva in zaposlene obstoječim tržnim možnostim!

Na to pa nismo pripravljeni ali pa se vse prepočasi zavedamo, da druge možnosti ni. Pri tem pa je zopet pomembno, s katere plati pristopimo. Lahko se postavimo na pozicijo, da je prilagajanje kapitala, sredstev in zaposlenih trgu »bogokletno« dejanje in posledica nesposobnosti vodstvenih – komercialno poslovnih ljudi, ki niso znali zagotoviti dovoljšnjega obsega naročil (po tej logiki je takšnih »nesposobnežev« v Zahodni Evropi kar veliko, saj se tam nenehno prilagajajo trgu).

Lahko se postavimo v pozicijo, da iščemo krivca v obremenitvah in davkih in prideemo v začaran krog, kaj je bilo prej: kura ali jajce. A vsa ta tavanja v takih in podobnih smereh samo oddaljujejo od problematike, ki ji ne moremo uiti.

Moje mnenje je, da bi morali delovati v naslednjih smereh:

1. Zagotoviti čim širši **politični konsenz** o tem, da moramo spoštovati odločitve trga in da se na posledice moramo pripraviti. To načelno opredelitev bi morali vsaj še v glavnih postavkah nekoliko operacionalizirati (npr. stopnjo brezposelnosti) in potem aktivno delati na afirmaciji tega. Ne moremo si predstavljati gospodarskega prestrukturiranja s trajno švicarsko ali celo švedsko stopnjo brezposelnosti. To bomo morali spoznati. Prav tako bomo morali sprejeti dejstvo, da se v tržnih pogojih podjetje ima pravico prilagoditi tržnim možnostim brez širokega političnega konsenza o tem, da se na mikronivoujih pojavljajo številni konflikti, ki bistveno otežujejo ali pa vsaj zavlačujejo pomembne poslovne odločitve.

2. **Regijska – področna priprava na strukturne spremembe** (projekt »Nove Ravne«, ali projekt »Razvoj obronkega gospodarstva«). Pri tem imam v mislih vsestransko pripravo na spremembe v gospodarski strukturi nekega po-

dročja: od sprejema pravil, do finančne konstrukcije preumeritev, do pospeševanja pogojev za investicijsko rast na segmentih, ki bodo nadomestili prejšnja velika podjetja. Veliko tega je že pripravljeno, mogoče manjka le neka zaozkrožitev ter profesionalno delo na oživiljanju idejnih načrtov.

To pa je seveda povezano s sanacijo obstoječih podjetij, saj ni mogoče kooperantov in samostojnih podjetnikov vezati na slabo podjetja. Stvar seveda ni preprosta, saj že niti osnovne usmeritve nismo sprejeli. Še zmeraj se ukvarjamo z dilemo, ali v času krize delati vse sam (da je čim manj zunanjih stroškov) ali pa nekatere proizvodno – storitvene dejavnosti izločevati in čistiti našo proizvodnjo. Ko bomo to dilemo razčistili (in to na dovolj operativnem nivoju), pa moramo vse sile zastaviti za njeno uresničitev. Prav tako pa si moramo zastaviti aktiven razvojni program, ki mora pomeniti investicijsko rast na nekaterih segmentih v naši regiji, da bomo lahko opravili razporejanje kapitala in ljudi. Brez tega bomo ostali le na področju pasivne socialne politike, ki pa pomeni v bistvu rešitev na kratek rok (in niti ne v celoti), medtem ko na daljši rok to ni re-

šitev.

Zato bi morali biti »krizni štabi« sestavljeni iz podjetnikov in razvojnikov, ki so sposobni izpeljati prestrukturiranja.

3. **Zagotavljanje pogojev za podjetniško obnašanje na nivoju podjetij**. Obe prej naštetih aktivnosti sta seveda sestavni del te teze, mislim pa seveda na odpravo ovir, ki onemogočajo podjetniško obnašanje. Torej, kdaj bo podjetje lahko prilagodilo kapital in zaposlene trgu, ne da bi pri tem bilo onemogočeno. Ocenjujem, da je na strani zakonskih podlag storjenega več, kot na strani pozitivne prakse upravljanja in na strani nivoja politične kulture.

Pregovor, da je zmeraj lahko še slabše, ni nastal zato, ker je nekdo potreboval opravičilo, ampak zato, ker je človeštvo v svoji zgodovini šlo skozi mnogo različnih situacij.

V Železarni Ravne moramo iti po poti prilagoditve trgu. Manj ovir si bomo na tej poti postavili, več sodelavcev bo prišlo na zdravo stran – a samo do naslednje prilagoditve. Več ovir si bomo postavili, dlje bo trajala naša pot, lahko pa bomo celo izgubili možnost, da si jo sami trasiramo.

Brane Žerdoner, dipl. soc.

ODPRAŠEVANJE ZA CENTROMASKINE PREUREJENO

V 3. številki Informativnega fužinarja je H.M. poročala o začetku preurejanja odpraševalnih naprav za brusilne stroje v valjarni. Namesto skupne naprave za vse stroje je obrtnik Srečko Prislan zgradil za vsakega posebno odpraševalno napravo, kar naj bi ob zmanjšani proizvodnji pomenilo racionalnejšo porabo energije za odpraševanje. Znano je tudi, da so te naprave učinkovite.

V aprilu so bila montažna dela v glavnem končana, v drugi polovici maja pa naj bi po napovedi odgovornega za energetiko v Valjarni in Jeklovniku, Alojza Janežiča, odpraševalne naprave že začele redno obratovati.

Jeklolivarni gre na bolje

Livarna, ki nima možnosti litja izdelkov od nekaj kilogramov do nekaj deset ton, ni konkurenčna na evropskem trgu.

Rezultati prvega trimesečja v letu 1991 kažejo, da se je Jeklolivarna, izgubar z najdaljšim stažem v Železarni Ravne, začela kopati iz težav, ki so jo pestile v preteklih letih. S približno 550 tonami mesečne proizvodnje in 27 milijoni dinarjev realizacije pridela dva do štiri milijone dinarjev izgube na mesec. To je manj kot v preteklih obdobjih. Z nekaterimi ukrepi bi bilo to izgubo možno v kratkem času odpraviti.

Direktor **Edvard Štrucl, dipl. inž.**, je stanje Jeklolivarne in možnosti izhoda iz krize v aprilu predstavil takole:

»Jeklolivarna dela s 600 zaposlenimi. Za plače potrebujemo osem milijonov dinarjev. Z določenimi racionalizacijami bi sedanjo proizvodnjo lahko obvladali s približno sto ljudmi manj, kar bi pomenilo 1,3 milijone dinarjev prihranka pri plačah.

Za razne službe železarne – od Koncerna, Koraka, Informatike, Biroja S, Kakovosti, Zaščite, Transloga do vz-

nih prostorih. Skrbeli bomo, da ga bomo nabavljali le toliko, kolikor ga nujno potrebujemo za nemoteno proizvodnjo. Z zmanjšanjem zaloga bomo bistveno razbremenili stroške poslovanja.

Po mojem mnenju zahteva proizvodnja v livarni in tudi v drugih obratih bolj energične ukrepe države kot lastnice in tudi poslovodne strukture. Agonija, ko ne moreš kupiti starega železa in priskrbeti vložka za nadaljnjo proizvodnjo v obratih železarne, je bolj nevarna kot strah pred štrajki, če ni plače.

Misliti bi morali na organiziran stečaj. Vendar to ne pomeni, da bomo sto delavcev (vseh struktur in izobrazbenih stopenj) nagnali čez plot in pozabili na njih. Nasprotno, čez čas, ko bo proizvodnja narasla, jim bomo dali možnost ponovne zaposlitve. Med temi stotimi pa je 30 takih, ki se bodo z dokupom delovnih let lahko upokojili in ne bodo socialni pro-

vojno rešili, odpraviti ga moramo z doslednim, pedantnim delom v proizvodnji.

Evropski trg nas je prisilil, da smo začeli z intenzivnim uvajanjem **knjige kakovosti**. Kar je na eni strani zapisano in predpisano, se mora v proizvodnji stoddostno izpolnjevati. Vsak delavec – od direktorja, tehnologa, laboranta do vzdrževalca in zadnjega delavca v proizvodnji – mora biti pripravljen, da avditer za notranji ali zunanji avdit, registriran pri mednarodnih institucijah, kadarkoli preveri njegovo delo.

Če avditer ugotovi napake, ki bi lahko vplivale na kakovost, gredo glave vodstev. Tak sistem zagotavlja doseganje super kvalitete, brez katere v evropskem prostoru ne moremo konkurirati.

Za notranji avdit je pri nas pooblaščen dipl. inž. Vlado Macur. Vodil je izdelavo knjige kakovosti za minilivarno, enako delo ga čaka še v težki in srednji livarni.

Menim, da se bomo morali na avdite začeti bolj resno pripravljati kot doslej; ne bo se nam smelo več zgoditi kaj takega, kar smo doživeli ob obisku avditerja iz firme BASF v marcu. Počutil sem se kriminalno, ko je v minilivarni ugotovil, da so na enem od strojev zažgana jedra – ne po krivdi delavke. Kljub taki napaki avditer ni zaprl vseh vrat za sabo. Prišel bo še konec aprila, a tedaj moramo biti na njegov obisk bistveno drugače pripravljeni, če si hočemo zagotoviti sodelovanje s to firmo, kar je za nas življenjskega pomena.

Če se bomo znali dokazati, lahko v pol leta pričakujemo povečanje proizvodnje za tega in za druge kupce.

Minilivarna je v repoverigri močno povezana z Armaturami na Muti, ki so izvozno usmerjene. Skupno z njimi bo treba vzdržati pritisk konkurence ter s ceno in kakovostjo dokazati, da so naši izdelki pred kovaškimi armaturami. To je izziv, ki ga sprejemamo.

Težka livarna

Za ta obrat je še posebej škoda, da zmožljivosti nima v celoti zasedenih. Dosega namreč 118 % pokritje lastnih cen, kar kaže, da bi lahko posloval pozitivno, če že pri sedanji količini naročil ne.

Zdaj je v težki livarni preveč programa srednje livarne – od nje ga prevzema, ker tam oprema ne omogoča dosegati kakovostnih zahtev.

Težka livarna pa ima velike

tehnološke možnosti. Ulivamo lahko 40 ton jekla, izdelanega po VAD postopku, in to na dva izlivka, kar je pogoj za ustrezno kakovost.

Takih možnosti nima nobena jugoslovanska livarna in tudi v Evropi je malo takih. Dobili bomo naročilo nemške firme PHB, livarne, ki je specializirana za kakovostne ulitke, vendar je omejena na ulitke do 25 ton. Sodelovanje z njimi je za nas nadvse zanimivo, saj so pristali na ceno, ki za 30 % presega našo lastno ceno.

Gotovo bi mogli dobiti takih in podobnih naročil še več, ko bi nas Evropa bolje poznala in nam zaupala. K temu bi pripomogla tudi ureditev političnih razmer v Jugoslaviji.

O poslih se dogovarjamo tudi z Litostrojem, ki ima sicer svojo livarno, vendar smo ji glede cen konkurenčni.

Srednja livarna

Zanjo imamo veliko izvoznih naročil, medtem ko je proizvodnja za domače kupce, tudi interna, padla za 50 %. Za izvoz delamo izdelke nizkega cenovnega razreda, kajti agregati v tem obratu ne dopuščajo višje kakovosti, več pa bi morali narediti tudi za razvoj kadrov in tehnologije. Pripravljamo že projekt, po katerem bomo proizvodnjo na peskometu prilagodili zahtevam proizvodnje za evropski trg.

Če bomo dobili izvozno stimulacijo, bo srednja livarna lahko delala vsaj s pozitivno ničlo.

Računali smo že, kaj bi nam prineslo, ko bi katerega od agregatov opustili. Ugotovili smo, da s tem ne bi veliko dosegli, morali bi opustiti vseh obrat, kar pa bi pomenilo, da bi ostalo 200 ljudi brez dela, razen tega pa potem naša livarna ne bi imela celotne ponudbe. Livarna, ki nima možnosti litja izdelkov, težkih nekaj kilogramov, pa vse do nekaj deset ton, ni prava konkurenčna livarna za evropski trg.

Mi pa to hočemo biti in smo že veliko naredili, da to postajamo. Avstrija, severna Italija, južna Nemčija, Hrvaška so območja, kjer že prodajamo ulitke neposrednim uporabnikom brez posrednikov.

K temu je veliko pripomogla vodja naše prodaje, dipl. oec. Pavlina Krof. S pomočjo prodajnega inženirja, ki se nam je ponudil, bomo našo ponudbo razširili še na arabski svet in severno Afriko.

Vodilni delavec v podjetju ni policaj z bičem. Dober mojster ni tisti, ki vpije na ljudi, ampak tisti, ki jih zna pritegniti, da vlečejo isti voz kot on – da ga vlečejo vsi v eno smer. Če tega ne doseže, nobena knjiga kakovosti, pa naj je še tako dobro sestavljena in naj vsebuje še tako natančne predpise – ne pomaga.

Kader je treba preverjati, vzgajati, oceniti, za kako delo je kdo primeren in ga temu primerno usmerjati.

Vodilni delavec mora imeti pravi pristop do ljudi. Delavca mora psihološko obdelati in ugotoviti, ali je prav, da postopa z njim bolj trdo in ga nadere, če je storil napako, ali pa je dovolj, če ga le opozori in ga spodbudi za boljše delo. Če ugotovi, da nekdo svojemu delu ni kos, mu mora omogočiti usposabljanje ali pa mu dati primernejše delo.

Edvard Štrucl, direktor Jeklolivarne

drževanja in energetike – plačujemo 3,2 milijona dinarjev. Z racionalizacijo dela in poslovanja ter z zmanjšanjem teh služb bi prihranili nadaljnjih milijon dinarjev, medtem ko bi preostali primanjkljaj pokrili z izvoznimi stimulacijami. »Šticunga«, ki jo priznava slovenska borza, bi za naš izvozni presežek 350 000 \$ znašala okoli 1,5 milijona dinarjev.

S temi ukrepi bi bila Jeklolivarna pri sedanji proizvodnji pozitivna. Kako jih izvesti?

Delo v obratu bomo organizirali tako, da bomo kar največ opravili sami, zunanje usluge pa iskali tam, kjer so cenejše. Tako bomo npr. bolj izrabili prostor, ki ga imamo na razpolago v čistilnicah, ter odpremo v obratih organizirali sami. Usluge Transloga so za nas predrage. Material bomo skladiščili v last-

blem. Problem predstavljajo mlajši invalidi. Skupno z Zavodom za zaposlovanje bomo skušali rešiti vprašanje zaposlitve zanje.

V Jeklolivarni bomo storili vse, da bi imelo perspektivo kar največ zaposlenih. Intenzivno iščemo stike s tujimi partnerji za vse tri obrate.

Minilivarna

Uveljavila se je že s proizvodnjo za Krombacha in Schmidta, povezali pa smo se tudi z dvema največjima nemškima koncernoma za kemijsko industrijo, to sta BASF in Höchst, ter s firmo Argus.

Za to proizvodnjo smo na zunanjih površinah ulitkov že dosegli zahtevani, evropski nivo, sporne so bile še notranje površine. S timskim raziskovalnim in tehnološkim delom smo ta problem raz-

Reorganizacije v železarni so pokazale, da ene najpomembnejših funkcij – komercialne – ni preprosto zastaviti tako, da bi bila kar najbolj učinkovita. Poskušali smo z različnimi oblikami organiziranosti, zadnje smo postavili skupaj s funkcijo podjetja.

Vprašali smo **Erno Mikeln**, dipl. oec., vodjo komercialne za firmo STO (Obdelavo), ali meni, da zdaj v železarni imamo komercialno, kot jo zahteva svet. Po v zadnjem času dokaj intenzivnem izvozu STO oz. njenih obratov TSD, Pnevmatika in Vzmetarna, bi sklepali da oz. da smo se pravi funkciji vsaj približali.

»V prejšnji organiziranosti je bilo slabo to, da smo bili tako v komerciali kot v tozdih premalo samostojni, saj je bilo odločanje na ravni delovne organizacije. Z zadnje reorganizacije je bilo res dano malo več možnosti za samostojno delo, a menim, da še ne dovolj.

Ta samostojnost seveda ni mišljena absolutno, saj je logično, da se je za večje posle treba odločati kolektivno. Gre za samostojnost pri manjših poslih in nato pri operativnem delu, ko tako ali tako obstajajo pravila, po katerih se odloča. Praviloma sprejemamo le cenovno ugodne posle, le izjemoma, če gre za prodor na neko tržišče, gremo tudi pod ceno. To je predvsem pri novih izdelkih.

Menim, da je samostojnost delavcev v komerciali pomembna zato, ker prihaja zaradi tega do hitrejših odločitev, kar je v svetu zelo važno. Tam moraš biti hiter. Če zamudiš en dan, si že prepozen. Poleg tega je za vsakega delavca pomembna zavest, da predstavlja ime firme, seveda pa ima zaradi tega tudi večjo odgovornost.

Mnogi so pričakovali, da bo reorganizacija že tudi takoj dala rezultate. Toda danes o domačem trgu skoraj ne mo-

DALEČ OD OČI, DALEČ OD SRCA – IN BREZ ZASLUŽKA

Uspešni komercialisti bi morali biti po 200 dni na leto v avtomobilu. Ali naši so?

remo govoriti, tuji trg pa je zahteven. V kratkem času, treh, štirih mesecih ali v letu dni je tja nemogoče prodreti. Zdaj so pri tem ovira še jugoslovanske politične razmere.

V Železarni Ravne seveda vemo, kako je treba osvajati tuji trg, a prihaja pri tem tako do objektivnih kot tudi subjektivnih ovir. Vemo, da se iz pisarn, prek teleksa in telefona ne da prodajati, mi pa delamo še vedno prav to. Vemo, kakšne morajo biti celovite predstavitev naših izdelkov, pa se še vedno največ predstavlja-

mo s prospekti. Zavedamo se tudi, da trg zahteva stalno prisotnost neke firme in osebne stike, če ne, te pozabi; seveda pa tudi natančno vemo, kakšne zahteve ima svet do cene, kvalitete in rokov.

Kljub temu, da nam je vse to znano, pa se še ne obnašamo v skladu s temi zahtevami. Menim, da nas danes pri tem najbolj ovira pomanjkanje denarja. Ni ga dovolj, da bi lahko organizirano obiskovali kupce in da bi bili na trgu stalno prisotni. Če se že še najde denar za vljudnostne obiske, na katere morajo vodilni, da

se firma predstavi, pa ga vse prerado zmanjka potem, ko se začne posel odvijati. Osebnost še vedno menim, da so osebni stiki največ, seveda pa je logično, da kupci ne bodo hodili k nam, ampak moramo mi do njih. Najbolje je, da pri tem ni posrednika, ampak so stiki direktni, kajti sicer je, kot pravi pregovor: daleč od oči, daleč od srca.

Toda za te namene v železarni tudi nimamo dovolj prodajnih inženirjev. V STO smo za izvoz le trije, kar je glede na obsežen prodajni program premalo. Na eni strani je to zaradi omejitev pri zaposlovanju, na drugi pa je ustrezne kadre zelo težko najti. Človek mora biti ekonomist, manager, znati mora vsaj en tuj jezik aktivno, enega pa pasivno, dobro bi bilo, da bi poznal tudi stroko, za katero prodaja. Res da je od vsega naštetega, po mojem mnenju, prvi pogoj še vedno stroka, torej ekonomija, a pomembni so tudi drugi pogoji. Če jezika ne znaš, nisi enakovreden partner v razgovorih, in to se nam v železarni pozna.

Kljub temu pa v železarni že imamo nekaj zglednih primerov sodelovanja s tujimi partnerji. Takšno je sodelovanje z Voest Alpine. Z njo smo dobili priložnost, da smo se prek luenne z zahtevnimi izdelki iz višjega cenovnega razreda pokazali na trgu, poleg tega pa smo se od te firme sami veliko naučili; predvsem to, kakšno vedenje zahteva tuji trg. Lahko rečem, da gre pri sodelovanju z Voestom za koordinirano in maksimalno angažirano delo vseh, ki so v železarni vključeni v posel.

Če se bo v Jugoslaviji politična situacija toliko izboljšala, da bo kupce minil strah, samo sodelovanje z Voestom še poglobili. Pri njih računamo na več milijonov šilingov zaslužka.«

Helena Merkač

LOGISTIKA ZA DOMAČO RABO

V železarni želimo kar najbolj udomačiti pojem logistike in jo začeti čim širše upoštevati v praksi.

Janeza Veržuna, dipl. oec, v.d. direktorja Transloga, smo zato naprosili, da je za Fužinar povedal, kako je treba razumeti logistiko v našem podjetju. Povedal je:

»Logistika je premagovanje prostora (kot transport) in časa. Je širši pojem kot »just in time« (v pravem času na pravem mestu).

Na Zahodu je bila v industrijskih podjetjih uveljavljena že v sedemdesetih letih. Ker je tam razvito gospodarstvo s tržnimi razmerami, je večja specializacija dela, ki prinaša vrhunske rezultate. S tem pride do močne delitve dela, to pa pomeni, da je v nekem izdelku vse manjši delež lastnega podjetja, bistveno pa se poveča delež dela in storitev drugih, vključenih v proizvodnjo nekega izdelka.

Na drugi strani je v tržnem gospodarstvu kupec kralj. V podjetju morajo biti vse funkcije organizirane tako, da je lahko njegovo naročilo realizirano takoj, ko ga da. Treba je hitro ukrepati, sta pa za to dve možnosti: imeti izdelek na zalogi ali drugo – organizirati proces logistike, to pa pomeni v podjetju narediti specializacijo. Tako začnejo enote vrhunske

in profesionalno opravljati svoje delo, nabava je npr. striktno nabava, ne zanima je transport materiala, ki ga bo nabavila. Zaposleni v njej se lahko posvetijo raziskavi tržišča, stikom z njim, lahko tudi inovacijam na tem področju. Vzporedno s tem mora seveda biti po principih logistike organizirana tudi prodaja. Dati mora pravo informacijo o kupcu (ali bo izdelek tudi plačal, ne pa le naročil, potem pa bo zaradi njegove plačilne nesposobnosti izdelek ostal v železarni).

V zahodnih podjetjih, kjer se že ravna po logistiki, se lahko pohvalijo z velikimi prihranki. V BMW so tako zmanjšali stroške kadrov za 35 %, obseg zalog se je zmanjšal za polovico, bistveno so skrajšali roke dobav. Za nas je npr. zanimiva tudi japonska jeklarna Nippon Steel, ki se npr. sploh ne ukvarja s transportom, ampak zgolj z vrhunsko tehnologijo.

V železarni se nekateri rezultati upoštevanja logistike že kažejo, vendar pa bodo morali predvsem vodstveni kadri dojeti, da jo bo treba pri vsakem izdelku začeti čim prej uporabljati. Če ne, ne moremo v Evropo.«

H. Merkač

VEČINO POBUD OSVOJIMO IN UPOŠTEVAJO

Kaj meni o svojem delu občinska poslanka Helena Burjak

»Kaj je bil vaš motiv, da ste ob lanskih volitvah pristali na kandidaturo za poslansko funkcijo?«

»Žal vas bom razočarala. Nobenih motivov ni bilo. Ne vem, kako je bilo z drugimi kandidati za volilno listo za ZZZD iz železarne. Mene so vprašali za pristanek le uro pred zborom, na katerem so glasovali o možnih kandidatih. Sprva sem oklevala, ker imam »blazno« tremo pred javnim nastopom pred večjim auditorijem. Da pa ne bi izbrali nekoga, ki se še manj spozna na to področje, sem pristala. Glede na to, da je bilo na listi trikrat več imen, kot je bilo delegatskih mest za železarno, je bila tako ali tako majhna verjetnost, da bom izvoljena.«

»Po poklicu ste ekonomistka, v železarni zaposlena v planski službi, torej dokaj pri viru informacij. Koliko ta dva momenta vplivata na vašo funkcijo v skupščini?«

»Določene informacije so res na voljo v naši službi, vendar ne toliko, kot bi jih moralo biti, ker grede nekateri informacijski tokovi mimo nas, čeprav bi praviloma morali biti vsaj obveščeni, če že ne soudeleženi. Zelo pa nam koristijo pri delu aktualne informacije iz ožjega in širšega okolja, kajti tako lažje napovedujemo vplive pričakovanih sprememb na poslovanje podjetja in se ocenjujemo v primerjavi z drugimi. S skupščinskimi gradivi dobim nekaj teh podatkov iz prve roke, v manjših segmentih pa lahko pomagam pri sooblikovanju rešitev. Koliko pa moje znanje ekonomistke vpliva na presojanje in dajanje pripomb oziroma pobud na skupščinskih sejah, pa bi lažje ocenili drugi, dejstvo pa je, da imam malo boljše »podatkovno bazo.«

»Ali vas katere skupščinske teme posebej zanimajo?«

»Teme s področja, ki imajo za posledico večjo ali manjšo obremenitev gospodarstva ali posameznika kot občana, oziroma zagotavljanje ustreznih pogojev za boljše delo v občini.«

»Vaše področje je gospodarstvo, ki je na vseh nivojih v resni krizi. Kako vi vidite rešitev iz nje? Kakšno vlogo pripisujete pri sanaciji gospodarstva občinski vladni, sogovorniki vas poslancev v skupščini?«

»Se strokovnjaki z mednarodnim slovesom obupujejo nad našo trenutno gospodarsko in politično situacijo in kratkoročno ne vidijo pravega

izhoda iz krize. Ne pustijo jim niti, da bi složno zastavili program, ki bi ga skušali enotno izpeljati. Koncepti so tako različni, da niti v republiški vladi ni soglasja. Zato pač vsak po svoje skuša reševati zadeve, pri tem so bolj ali manj uspešni na kratek rok. Ni pa dolgoročno zasnovane strategije, za kar so osnovni pogoj bolj urejene razmere in ustrežna zakonodaja.

Vlogo skupščine vidim predvsem v ustvarjanju takih razmer, v katerih bo gospodarstvo nemoteno delalo. To pomeni, da bi zmanjšali obremenitve na raven razvitih zahodnih držav, izenačili pogoje za vse... Le nekaj od tega je v pristojnosti občinske skupščine, vendar imamo tudi tu še veliko postoriti. Še letos smo sprejemali odloke z različnimi cenami za razne kategorije odjemalcev. Imamo neracionalno organizirane službe, ki se financirajo iz proračuna, oziroma v javnih podjetjih, kjer še vedno levji delež gre za OD zaposlenih in le manjši del za financiranje osnovnega programa. Vse preveč čakamo na republiško zakonodajo, namesto da bi bili pobudniki za konkretno in pospešeno reševanje problemov, s katerimi se srečujemo v svojem okolju.«

»Železarna je pogosta tema v skupščinskih klopeh. Kako se ocenjujete, da se vedete, če gre zanjo: lokalpatriotično ali so vam v vsakem primeru vodilo optimalne rešitve za občino kot celoto?«

»Morda res vidim probleme železarne z drugačne plati, ker sem že več kot 20 let tu zaposlena in sem tudi čustveno vezana nanjo, vendar pa skušam biti racionalna in pretehtati tudi po ekonomski plati, kaj bi bilo za nas najboljše. Če sem zahtevala, da se del bremen, ki jih je vseskozi financirala železarna, so pa v dobro vsaj vseh krajanov, če ne cele občine, prenese tudi na druge porabnike in da se to rešuje prek občinske vlade, menim, da to ni bilo lokalpatriotično. To financiranje bi morali urediti že pred leti.«

»V čigavem imenu nastopate v skupščini? Ali kdaj tudi v imenu še drugih treh poslancev v ZZZD iz železarne?«

»Predvsem v svojem, poskušam pa dobiti tudi mnenje od odgovornih v železarni. Če prenašam njihovo stališče, to tudi povem na seji skupščine. Nekajkrat pa smo se dobili vsi štirje poslanci iz železarne, da

bi se dogovorili za enoten nastop, kadar je šlo za temo, ki se je nanašala direktno ali posredno (prek obremenitev) na naše podjetje. Vendar imam občutek, da sta dva poslancata izrazito strankarsko usmerjena in da prevlada to, kar se dogovorijo v klubu delegatov. Ima pa seveda vsak pravico, da se sam odloči.«

»Če ste že tudi v prejšnjem sistemu bili delegatka, kako delegat – poslanec čuti razliko med prejšnjim in zdajšnjim sistemom?«

»Da, sem bila, vendar bolj na začetku. Takrat delegati niso bili stalni in ni bilo kontinuitete, pa tudi ne povratnih informacij. S predlogi oziroma pobudami pa nismo uspeli nikoli. Sedaj tega ne bi mogli trdit. Večino pobud osvojimo in jih upoštevajo.«

»Kako v primerjavi z drugimi zbori SO ocenjujete vlogo vašega zbora?«

»Po osnovni funkciji ni nič drugačen kot druga dva. Po mojem sploh ne bi bilo treba, da so zbori ločeni, ker tako ali tako vse obravnavamo skupaj in tudi skupaj glasujemo. Dejstvo pa je, da se pozna, da so v tem zboru praktiki, ki se pri svojem delu srečujejo in borijo s problemi ter jih želijo rešiti. Zato ustvarjalno sodelujejo pri oblikovanju programov in dajanju pobud, druga dva zbora pa sta razen redkih izjem bolj porabniška.«

»Na ravensko skupščino je letelo že nemalo kritik. Kako jo ocenjujete vi?«

»Sodim jo tako kot večina. Skrajno neresno je, da nekdo kandidira, pri tem pa se ne zaveda obveznosti, ki iz tega izvirajo. Že nekajkrat je skupščina odpadla zaradi nesklepnosti, da o pasivnosti poslanec sploh ne govorimo, saj jih je doslej v razpravah sodelovalo le okrog 10 do 15.«

»Na ravenski skupščini dobi človek večkrat občutek, da so najmanj konstruktivne razprave o najpomembnejših temah. Primer je aprilka skupščina, ki je govorila o gospodarstvu. Če se strinjate, na kaj, po vašem mnenju, kaže to:«

– da vse teme ne sodijo v skupščino

– da je položaj tako brezzihoden, da vlada apatičnost – da se poslanci pač slučajno niso dovolj pripravili?«

»To so dejstva, da se najbolj razgovorimo o nepomembnih in splošnih zadevah, ki niso ključne za vodenje občinske politike. Je pa določen napredek, vsaj tistih začetniških oportunistanj med različ-

nimi strankami je sedaj čutiti manj. Se vedno pa ni prevladalo to, da bi bil cilj vodilo, ne glede na pripadnost stank.

Zadnja skupščinska tema o gospodarstvu v naši občini pa je v resnici tako črna, da nihče noče razgrniti dejstev. Vsi slutimo, kam pelje pot, vendar bi raje, da to spelje nekdo drug (UO, republika). Je pa res kar veliko problemov, ki jih sami ne moremo rešiti, ker so v pristojnosti drugih. Dejstvo pa je tudi, da se ne lotimo niti tistih, ki bi jih lahko sami zastavili in organizirali, efekti pa ne bi bili ravno majhni. Dejansko prevladuje apatičnost, ki pa položaj samo poslabšuje.«

»Na skupščini nastopate suvereno, kar spremljavalcu, ki je tudi iz železarne, dobro dene. Kako pa se sicer zdi vam samim, da nastopate? Kakšen občutek imate, kako da vas ocenjujejo drugi, še posebej moški kolegi, ki so v skupščinskih klopeh v večini?«

»Še vedno imam velike probleme s tremo in zaradi tega mi včasih ne uspe česa povedati tako, kot bi želela. Glede na to, koliko predlogov je bilo osvojenih, menim, da so bili tehtni. Kako moje delo ocenjujejo drugi v skupščini, ne vem, upam pa, da vsaj niso nervozni, kot so pri nekaterih, ki se prepogosto javljajo k besedi, pa nimajo kaj povedati.«

»O novinarjih delegati ravenske skupščine nimajo lepega mnenja. Ste tudi vi za to, da se nekaterim poberejo akreditivi ali ste za odprta vrata?«

»Mislim, da so novinarji dovolj strokovno usposobljeni, da lahko presodijo, o čem in kako bodo poročali. Imajo tudi pravico s svojega zornega kota obdelati skupščinske teme, pa četudi odkrivajo bolj temne plati, ki jih nekateri ne bi želeli tako obelodaniti. Le skozi konfrontacijo različnih mnenj se izkristalizira resnica. Dobra in pravilna obveščnost pa prispeva k osveščnosti in hitrejšemu reševanju problemov.«

»Hvala za odgovore.«

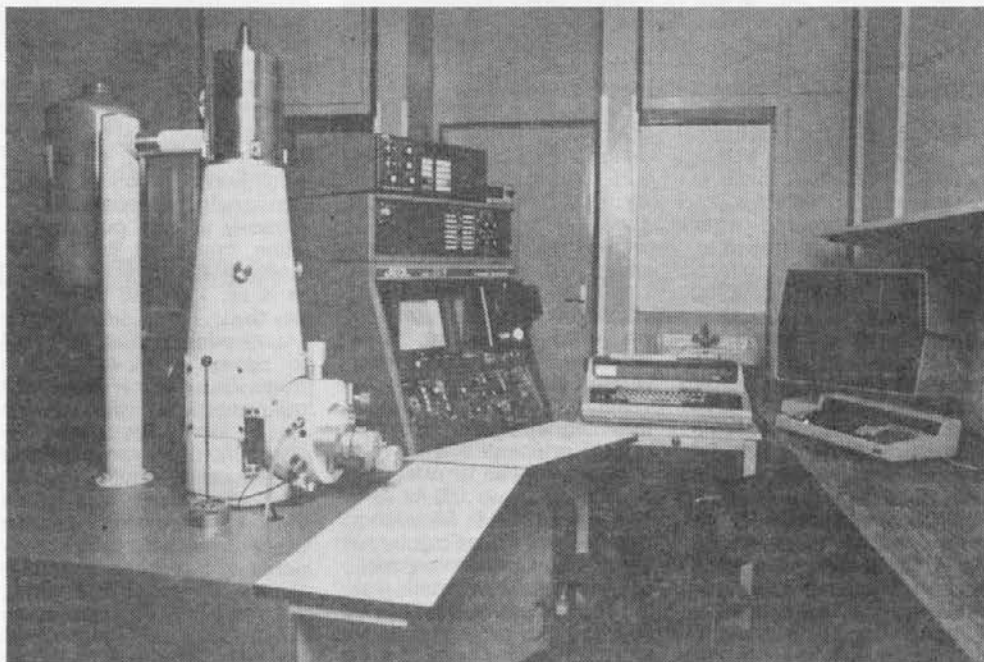
Helena Merkač

IZ NAŠIH LABORATORIJEV

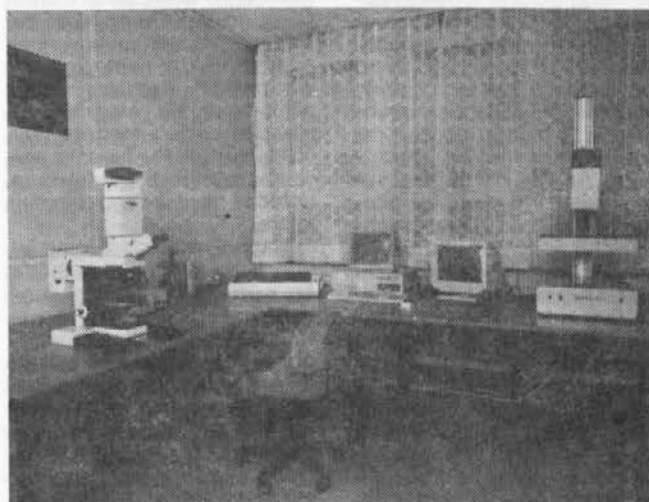
Težko bolnemu človeku želijo včasih »prijatelji«
pripomoči k zadnjim zdihljajem tako, da mu pripišejo še vrsto bolezni in težav, ki jih v resnici nima. S tem, ko mu ubijejo upanje, njegovo pot h koncu resnično skrajšajo, če sam nima dovolj življenjske sile in poguma.

Podobno se dogaja Železarni Ravne. Desetletja je gradila proizvodne hale, jih opremljala s stroji in agregati in nadgrajevala z laboratoriji in raziskovalnimi napravami v njih. Ob njih je vzgojila ljudi – proizvajalce in raziskovalce, ki so s skupnimi močmi znali delati najboljšo jeklo v državi. Ne le jeklo, tudi nove, plemenite zlitine so začeli osvajati.

Zaradi zunanjih in notranjih vzrokov je železarna zašla v težave. Z eno samo besedo so jo »prijatelji«
hoteli dotolči. Nekateri so sklonili glave in se brez upa zmage napoltili na pot h koncu. Jih je pa v Železarni Ravne še veliko, ki verjamejo v njeno moč in ple-

Optični mikroskop z analizatorjem slike

Rastrski elektronski mikroskop z energijsko disperzijskim spektrometrom

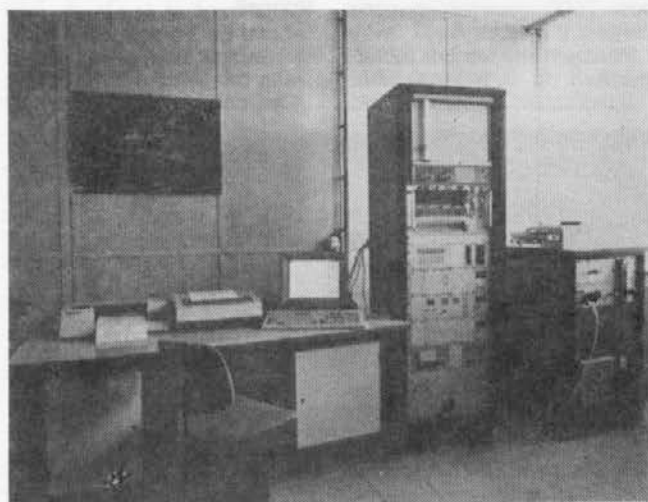
menitost. Vztrajajo z njo in v nji, da bi jo pomagali dvigniti na pot v novo prihodnost. Ne sprašujejo se, ali so laboratoriji z napravami in raziskovalci potrebni ali ne. Vedo, da je proizvodnja, ki ji nihče ne kaže poti naprej, kakor trup brez glave.

Predstavljamo nekaj laboratorijskih naprav iz Železarne Ravne. Dajejo veliko možnosti raziskav in kontrole kakovosti. Žal nekatere od njih ne delujejo, ker ni denarja za popravilo okvarjenih delov.

Mojca Potočnik

Aparat za rentgensko strukturno analizo

Računalniško vodeni dilatometer

KAJ SMEMO VEDETI O ALUMINIJU

5. Elastični modul in elektromagnetne lastnosti jekel

Elektromagnetne lastnosti niso povezane le s trdoto, temveč tudi z elastičnostjo, ki jo opišemo kot silo, ki je potrebna za sorazmerno raztezanje (upogibanje, zvijanje). Elastični modul skoraj vseh jekel je blizu 210.000 N/mm.

Nanj ne vpliva stanje toplotne obdelave in le malo občuti izločevalno utrjenje. Ta obstojnost pa ne velja za jekla, ki so legirana z aluminijem ali nikljem. Medtem ko 36 % Ni zmanjša modul E na 150.000 N/mm, ga že 13 % Al kar prepolovi (108.000 N/mm). Manjše vrednosti in blažje vzmetnosti ne doseže nobeno drugačno jeklo, četudi ima več aluminija.

Podobno je z električno upornostjo. Čeprav je namreč aluminij sam odličan prevodnik, močno zmanjšuje prevodnost jeklu. Po majhnem maksimumu pri 13 % Al se z nadaljnjim večanjem vsebnosti aluminija prevodnost še bolj strmo zmanjšuje. Slabo prevodnost prav lepo uporabimo za izdelavo električnih grelnih spiral in magnetnih jeder za visokofrekvenčne naprave. Ker so zavoljo njega zmanjšane izgube z vrtilnimi tokovi, bi ga prav lahko uporabili za dinamno pločevino. Žal tako pločevino težko hladno oblikujemo.

Upornost žice z 20 % Cr in aluminijem je neodvisna od temperature.

Za mehko magnetne namene je prav dober. Seveda, saj je feritotvorec kot silicij, zaradi česar dajeja jekla z zelo šibko magnetno (koercitivno) silo in majhnimi vatnimi izgubami. Enako kot silicij in nasprotno kot nikelj povečuje magnetnost nasičenja. Zelo veliko permeabilnost (prepustnost za magnetne silnice) daje železu. Če ima 6,5 % I in 9,5 % Si, ga je žal nemogoče kovati ali valjati, toda liti magneti krasno prevajajo magnetno polje. Začetna permeabilnost je 35.000, največja 150.000.

Če je v jeklu 15 % Al, se bo po kaljenju s 700°C pločevina 0,5 mm ponašala z največjo permeabilnostjo 35.000. Po kaljenju s 600°C bo 54.000, in če je pločevina zvaljana na 0,35 mm, je največja permeabilnost celo 110.000.

Možno je doseči tudi konstantno permeabilnost, npr. začetno 65, če ima jeklo 40 % Ni in 3,5 % Al ter je bilo 90 % hladno deformirano.

Aluminij tlači koercitivno (magnetno silo), saj je pod 0,25 Oersteda, če je aluminija pod 5 %. Histerezne izgube, ki nastopajo zaradi premagnetanja (magnetne smeri) so v Fe-Al zlitinah (16 % Al) pol manjše kot v splošno uporabljenih silicijevih jeklih s teksturo. Taka razlika velja skoraj do frekvence 2000 Hz. Npr. pri frekvenci 1000 Hz in 5 kG gostote magnetnega polja so izgube v prvi vrsti 6 W/kg in v silicijevem jeklu 10 W/kg. Že sam dodatek do 0,5 % Al k silicijevim (2–4 % Si) jeklom zmanjša histerezne izgube za skoraj polovico. Še koristnejši je tak mali pomočnik, ker je precej vsestranski: zmanjšuje krhkost v hladnem in s tem zboljša obdelovalnost.

Pri takih zlitinah je dobro znižati žarilno temperaturo za 50 C, če je aluminija več kot 0,2 %.

Še ena mehko magnetna krepost jekel poganja razvoj tudi s pomočjo aluminija. Če ima jeklo 13 % Al (ne več, ne manj), kaže zelo veliko nasičenje magneostrikcije, kar 40.10–6. Kadar žarimo v magnetnem polju, ki je pravokotno na uporabno smer, se še poveča. Tako moremo uporabiti tudi aluminijevo jeklo za ultrazvočne glave, ki ustvarjajo znan neslišni, pa v tehničnem svetu tako odmevni zvok.

Enako pomembni za tehnično civilizacijo so obstojni magneti. V sodelovanju niklja, aluminija in železa nastanejo možnosti za izločanje alfa faze in nekaj alfa črtica (urejena struktura, nadzgradnja). Razdalji med atomi teh dveh struktur sta različni, čeprav sta obe razvrstivi kockasti. Različnost struktur, ki se izločata (tvorita) kot soseda, pa pomeni med njima določeno napetost. Ker so delci teh struktur grobni in zelo številni, je vsota napetosti v izdelku precejšnja.

Ena vrsta zlitin ima sestavo 18–24 % Ni, 12–15 % Al in ostalo železo.

Različne količine aluminija v tem območju enako vplivajo, če pa ga je več, preveč zmanjšuje remanenco.

Dobre lastnosti dosežemo s tako hitrim ohlajanjem s 1100°C, da bo koercitivna sila okoli 400 oerstedov, nato jo dopolnimo s popuščanjem pri 600–650°C. Z znano količino niklja predvidimo hitrost ohlajanja, ker več niklja učinkuje na koercitivno silo spodbudno, podobno kot

zmanjševanje ohlajevalne hitrosti. Istočasno pa nikelj zmanjšuje magnetno remanenco (ostajanje) enako, kot če imamo večjo ohlajevalno hitrost. Podobno kot na remanenco B, vpliva tudi na vseodločujoči produkt B s koercitivno silo Hc.

V tem jeklu naj bo manj kot 0,1 % ogljika in silicija (poglejmo nasprotje z mehkomagnetnimi pločevinami).

Razvili so tudi popolnejše zlitine, npr. z 19 % Ni, 8 % Al, 23 % Co in 4 % Cu, ali 24 % Ni, 12 % Al, 12 % Co, 4 % Cu.

Vpliv niklja je podoben kot pri zgornji zlitini, kobalt pa prinese novost, ker povečuje tudi remanenco. Njegov slog dela je zavlačevanje izločanja ploskovno centrirane faze na telesno centriranih kockah (zloženih atomov). Te ploskovno centrirane faze se med ohlajanjem z 800°C usmerijo vzdolž silnic magnetnega polja in jih vidimo z elektronskim mikroskopom kot lepo vzporedne palčke velikosti 70x100x400 angstromov. Razdalje med njimi so 200 Å.

Če hočemo izločke faze, moramo počasi ohlajati. Pogosto je najpriročnejše ohlajati na zraku in nato popustiti pri 650°C. Produkt (H.B) bo veliko večji, če ohlajamo v magnetnem polju. Še posebno tedaj, kadar že z litjem usmerimo atomsko mrežo tako, da kar na pogled vemo, kako ležijo robovi elementarnih kock (ki so premice med atomi). To je v primeru usmerjenega strjevanja zlitine. Dobimo stebila debeline 5 mm in dolžine okoli 50 mm. Pa tudi že veliko večje stebre so ustvarili s pravim ohlajanjem.

Ugotovili so, da baker pospeši zaželjena izločanja in da bi se izognili potrebni počasnosti, so se odločili dati v magnetne še to peto kolo. Zato so v navadi zlitine Fe-Ni-Al-Co-Cu, ki kraljujejo v magnetnih višavah 1000 oerstedov, 7000 gaussov in produktom 2 milijona.

Podoben učinek kot baker ima tudi do 3 % titana. Zli-

tina pa nima aluminija in je zelo nehomogena. Veliko ima zadržanega avstenita, ki ga s popuščanjem le delno izženemo.

Sestava: 30 % Co, 20 % Ni, 30 % Ti in železo. Lastnosti so tudi zvišene: 1000 Oe, 6000 G.

Čeprav je aluminij v trdih magnetih nekoliko neopazen, si le oglejmo nekaj posebnosti izdelave teh čudes.

Predelovati s točenjem jih ne moremo, temveč so lahko Al-Ni-Co magneti le uliti ali sintrani (drobce natalimo in stisnemo) ali zlepljeni.

Uliti se pritihtopi kak lunker (votlina), poleg tega niso preveč trdni.

Sintrani so drugačne baže: enakomernih lastnosti in velike trdnosti, kar je važno za vrtljive dele. Le na ploskvah, pravokotnih na smer bodočega magnetnega polja, jih je treba brusiti. Nasintrati moremo pola iz mehkega železa ali kakršnekoli pritrdilne nastavke.

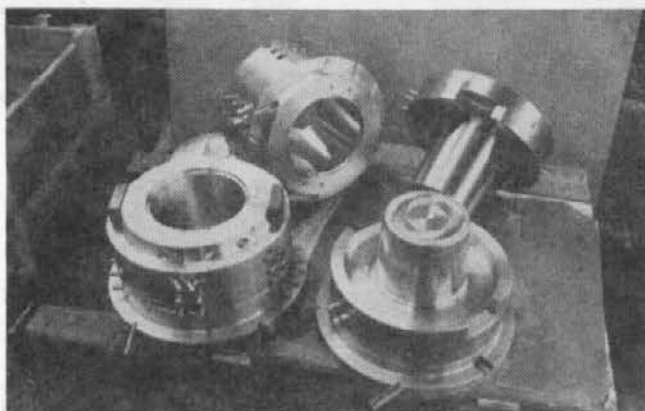
Postopek izdelave je približno: prahove niklja, kobalta in železa, ki so legirani z aluminijem, zmešamo in stisnemo v ustrezne oblike magnetov. Te sintramo pri 1300 C (pride do zlivanja, ker so stiki med različnimi kovinami nižje taljivi kot same kovine) v varovalni atmosferi vodika ali v vakuumu. Med sintranjem se bodoči magnet skrči za 10–15 %. To smo seveda upoštevali že, ko smo določali mere kalupu za stiskanje.

Magnetne lastnosti imajo liti in sintrani izdelki enake – če odštejemo možnost lunkejev.

Lepljene stisnemo iz ulitega praha določene zlitine. Taki so primerni le v posamičnih uporabah, saj so mehansko zelo šibki in tudi remanenca ter produkt B.H sta celo za pol manjša kot pri magnetih, ki so izdelani po prvi ali drugi metodi.

Tudi pri kovinah brez premljenih postopkov ni prave trdnosti.

Mag. Franc Uranc

POLEMKA ZAKLJUČENA – PROBLEM OSTAJA ODPRT

Polemiko med g. Lujinovičev in g. Potočnikovo zaključujemo. Ker pa problem brezposelnosti daleč presega osebne izkušnje in stališča, dodajamo povzetek članka iz Naših razgledov in bomo na to temo gotovo objavili še kaj.

Vse v želji, da bi se soočali z dejstvi pa da bi kako pomagali in mirili, ne dražili.

Urednik

Majhen odmevček na velik odmev

Moj članek, objavljen v 2. št. Fužinarja, ni bil tolažba brezposelnim ali karkoli drugega, kar je v svojem odmevu zapisala gospa Mojca Potočnik. Bil je preprosto en glas vseh tistih žena, ki smo iz takih ali drugačnih razlogov ostale doma. V stvarne razmere naše družbe je treba všteti tudi vse tiste ljudi, ki so zaradi krize zaposlovanja ali drugačnih razlogov ostali doma.

Mogoče je to mamica, ki so jo po poteku porodniške odslovili. Mogoče je to mamica, ki ne more delati, ker ima bolnega otroka. Mogoče je to ženska, ki ne more delati, ker je sama bolna. Mogoče je to ženska, ki je po pripravništvu ostala brez službe. Mogoče je to naša babica, ki je vzgojila veliko svojih otrok in vnukov, delala vse življenje doma in ostala brez pokojnine. Primerov, ki bi jih lahko našli, je še veliko.

Povejte nam, kako lahko vsem tem ljudem rečete, da je le tisti nekaj vreden, ki ima službo? S kakšno pravico in na podlagi česa?

Čigavo je tisto javno mnenje, ki pravi, da tista ženska, ki je doma, ni veliko vredna? Eno je gotovo; to ni mnenje vseh tistih mamic in žensk, ki so brez službe. Pozabljate, da danes mnoge ženske nimajo več na izbiri, ali v službo ali ne. Postavljene smo pred dejstvo, da zaposlitve ni, pa ne po svoji krivdi. Mislim, da si vse te ženske, ali so to naše babice, ali mlade ženske, ki so brez službe, ne zaslužijo obsodbe tako imenovanega javnega mnenja, da je le tista ženska nekaj vredna, ki ima službo. Povejte nam, kaj naj s temi mislimi, da je ženska, ki je doma, ničvredna in v breme možu, otrokom in družbi, naredimo vsi tisti ljudje, ki nimamo službe?

Kaj smo naredili dobrega s tem, če vsem tem ljudem vz-

bujamo občutke krivde, če jim govorimo, da so ničvredni in nekoristni? Kdo so vsi tisti ljudje, ki so si vzeli pravico, da presoajo o tem, kateri človek je več vreden in kateri manj?

Ljudje, ki so nezaposleni, nimajo pravice biti delavec in s tem je ogrožena tudi njihova socialna varnost. Ampak niti to niti karkoli drugega ne pomeni, da so manj ljudje ali manjvredni. Če bi sploh kdaj šli na Zavod za zaposlovanje na Prevaljah, bi nad vrati z velikimi črkami lahko prebrali: KDOR JE BREZPOSELNI, NI NUJNO BREZ DELA!

Zakaj nam, ki nimamo pravice biti enakopravne vsem drugim zaposlenim, vzbujate občutke krivde in žalitve vzeti edini smisel življenja, ki ga še imamo, namreč to, da so naši otroci srečnejši, zadovoljnejši in s tem prispevamo tudi h kvaliteti našega življenja? Zakaj?

Zato, ker znamo ali bolje moramo živeti z eno plačo, zato, ker znamo zaživeti skupaj z otroki, zato, ker naši otroci, četudi smo brez službe, ne tekajo okrog bosih in lačnih, zato, ker dan z dnem ne tekujemo z moškimi in ostalimi za boljši stolček, za boljši položaj, smo vredni enakega spoštovanja kot vsi ljudje na tej zemlji.

Živimo v razmerah, ki so daleč od polne zaposlenosti, vendar odgovori na vprašanja niso pomembni, pomembno je to, da se zavemo grozljive miselnosti o ničvrednosti brezposelnih in jo skušamo spremeniti. Mogoče je prvi korak k razumevanju problemov brezposelnih to, da jim skušamo prisluhniti in jim damo možnost, da na enakopraven način z vsemi zaposlenimi govorijo o svojih problemih in težavah.

Lepo vas pozdravlja
vaša Vesna

Spoštovana gospa Lujinovič – Kocen!

Menim, da najini mnenji o obravnavani problematiki nista tako različni, kakor bi človek sodil po prvih dveh člankih.

Pisali sva le vsaka na svoji strani plotu, ki je z ene strani zelo lahko, z druge pa zelo težko prehodni – plotu med zaposlenostjo in neza-

poslenostjo. Tako sva brali tudi članek druga druge.

Vaš članek sem razumela kot napatilo vodilnim, da je kar prav, če ženske – matere »dol dajajo«, saj nezaposlene matere bolj osrečujejo svoje otroke kot zaposlene, nikjer pa ne omenjate problema denarja oziroma preživetja, zaradi katerega večina mater službo nujno potrebuje. Strah, kako preživeti, tare predvsem matere, ki s svojimi družinami živijo v mestu, v blokih. Nimamo zagotovila, da bodo plače, če bo zaposlen le en zakonec ali roditelj, večje kot zdaj. Zato se mi zdi upravičeno boriti se za ohranitev kar največjega števila delovnih mest in za iskanje novih – tudi za ženske.

Vi ste mojo navedbo javnega mnenja o manjvrednosti nezaposlenih razumeli kot žalitev. Niste razbrali – mogoče nisem dovolj jasno napisala – da to ni moje osebno mnenje. To, da če si doma, nisi toliko vreden kot zaposleni, je moja bridka življenjska izkušnja. Doživljala sem jo v času, ko nezaposlenost ni bila tako pogosta kot danes in kot se obeta za jutri, in se je morda tudi zaradi tega bojim bolj kot hudič križa. Čeprav mi tudi zaposlenost ne prinaša samih dobrot, se bom proti nezaposlenosti borila z vsemi močmi do zadnjega. Če bo kaj pomagalo, dobro, če ne, bom z vami. Morda že kmalu.

S spoštovanjem.

Mojca Potočnik

BREZPOSELNI – BOLNIKI NOVE VRSTE

V zagrebške psihiatrične ambulante prihaja vedno več brezposelnih (o slovenskih ni podatkov). Muči jih občutek, da jim grozi eksistenčna negotovost, da so izigrani, nemočni, odpisani. Misel, da bodo postali del tehnološkega presežka, jih spravlja ob pamet.

Ljudje že več mesecev vedo, da so možnosti za preživetje njihovega podjetja (obrata, oddelka) majhne. Razširjajo se govornice o spiskih odvečnih delavcev. Rasti začne psihoza socialne in psihotične napetosti.

Značilni sta dve skupini:

- motnje na čustvenem področju: zamorenost in depresija, občutek izgubljenosti, krivice, popolne zapuščenosti
- paranoičnost: jaz sem tisti, ki mu je namenjeno preganjanje.

Ljudje po ambulantah jokajo. Matere se boje, da ne bodo mogle spraviti h kruhu svojih otrok. Nekateri požirajo vsa mogoča zdravila, toda sedativi ne pomagajo. Drugi se prekomerno bašejo s hrano, tretji se začnejo predajati alkoholu, kar vse vodi v čustveno samouničenje.

Dr. Muradif Kulenović, predstojnik Klinike za psihološko medicino Rebro v Zagrebu, je dal v zvezi s tem več izjav:

»Nezaposlenost močno načenja fizično in duševno stanje človeka. Največkrat povzroča psihološke motnje, depresivne simptome in motnje v imunološkem sistemu.

Ker gre za hud družbeni, nacionalni in moralni problem, ki povzroča nastanek žarišč nezadovoljstva, agresije in bolezni, bi ga morali vsi pomagati vsaj ublažiti.

Človek brez službe je najbolj zgovoren kazalec razmer v družbi, je kot pivnik za vsesplošno patologijo; vir nezadovoljstva, upornišтва, in neredov.

Zdravniki lahko naredijo le to, da bolnike soočijo s stvarnostjo in s samim seboj, da zaustavijo proces čustvenega samouničenja in da jim svetujejo, kako naj se socialno in psihološko oprejo nase.

(Povzeto po besedilu Zorice Nikolić, Danas. Naši razgledi, 19.4.1991)

IZKORISTITI MOŽNOSTI

KNJIŽNICE V SPREMENJENIH GOSPODARSKIH RAZMERAH

V času velike gospodarske krize, ki nam ne da »ne živeti ne umreti«, je govoriti o knjigi in položaju ter vlogi knjižnic in knjižničarstva za večino ljudi nepotrebno. Obstaja pa za to nekaj tehničnih razlogov. Žal ostaja premnogokrat le deklarirana trditev, da je edini izhod iz te krize znanje oz. vloga znanosti in znanja; v resnici pa je naša družba neinovacijska, nekreativna in deprofesionalizirana. Tudi knjižničarstvo, ki se nahaja v tej družbi, je le njena zrcalna slika.

Koroška osrednja knjižnica dr. Franc Sušnik se je začela vključevati v avtomatizirani knjižnično-informacijski sistem Slovenije. Instalacija mikrovaxa, priključek na JUPAK, sodelovanje v vzajemnem katalogu slovenskih knjižnic, avtomatizirana obdelava gradiva po standardu UNIMARC in računalniško podprta izposoja so le najvidnejši del tega zahtevnega procesa. Širša javnost bi se morala zavedati, da je neprecenljive vrednosti, da se je študijska knjižnica v obdobju vseplošne krize in močne centralizacije uspela vključiti v enoten knjižnično-informacijski sistem, ki jo z obrobja kulturnega, političnega in gospodarskega dogajanja postavlja v neposreden stik z najnovejšimi informacijami. Ali bomo znali, komunikacijsko odrezani od centra in vse revnejši zaradi propadajočega železarstva, izkoristiti velike možnosti, ki nam jih to sodelovanje nudi? Izziv je velik. Koliko so naši občani, tudi strokovnjaki, intelektualci sploh pripravljene uporabiti najenostavnejšo pot do znanja – knjigo, knjižnico?

Kaj nam torej preprečuje, da bi izkoristili to skoraj neomejeno in najcenejšo možnost permanentnega (samo)izobraževanja? Za vsem tem se kaže odnos celotne družbe do knjižničarstva kot posebne znanstvene discipline in kulturne dejavnosti; za večino ljudi je to nekaj povsem nepomembnega, kar lahko počne vsak, brez posebnega truda in izobrazbe.

Koliko uporabnikov knjižnice pa sploh ve,

- da se lahko v nekaj sekundah priključimo na mednarodne telekomunikcijske mreže in velike, specializirane baze podatkov, ki predstavljajo pravzaprav vse človeško znanje v danem trenutku

- da si lahko zanje (malo poenostavljeno) izposodimo dokumente iz katerekoli knjižnice v svetu

- da lahko prelistamo na terminalu že kataloge domačih knjižnic

- da imamo slovenski host s 17 bazami podatkov
- da gradimo v strokovni knjižnici ŽR specializirano bazo podatkov itd.

Tako kot so naši uporabniki navajeni klasičnih knjižnic (»leseni« katalog, knjige v skladišču), tako je tudi njihovo stališče do knjižničarstva izrazito konvencionalno in celo nazadnjaško. Naše knjižnice ostajajo »grobnice znanja, mrtvi kapital«. V vsakdanji praksi pa se knjižničarji srečujemo z informacijsko neosveženimi in informacijsko neizobraženimi uporabniki.

Za knjižničarstvo je, mogoče mnogo bolj kot za druge stroje, pomembno in usodno sovpadanje in soodvisnost dveh

pojavnosti moderne dobe: ekspanzije informacij in razvoja računalniške tehnologije. Informacijska tehnologija nudi knjižnicam vedno nove možnosti za vključevanje v informacijske tokove, od njih pa zahteva hitro prilagajanje novim razmeram in zadovoljevanje vse zahtevnejših potreb uporabnikov. Zato je opredelitev natančno definiranih, jasnih, kratkoročnih ciljev in prioritetenih nalog ena od temeljnih komponent sodobnega poslovanja knjižnic. Od knjižnic se zahteva kvalitativne premik v njihovem delovanju (kvalitetni fond, informacijska in svetovalna služba, večja ažurnost itd.). Marketing v knjižnično-informacijski dejavnosti je nujno potreben za popularizacijo knjižnic in pomeni povečanje ugleda te dejavnosti, hkrati pa povečuje finančna sredstva knjižnic. Sodobna knjižnica mora skrbeti ne le za primeren fond in tehnično opremljenost, pač pa mora znati svoje gradivo na primeren način ponuditi uporabniku; informacijo, knjigo torej znati plasirati na tržišče. Koliko so se naše knjižnice (v kadrovskem, finančnem in organizacijskem smislu) sploh sposobne in pripravljene prilagajati novim zahtevam, je seveda veliko vprašanje. Vsekakor pa je njihova najpomembnejša naloga, da začnejo postopno poleg ustaljenih oblik (kulturne prireditve, razstave ipd.) uvajati strateško planiranje in marketing, s katerim se bo izboljšala kvaliteta dela, struktura uporabnikov, raven bralne kulture in informacijska osveščenost. Pot v Evropo gre tudi (in predvsem) skozi knjižnico.

M. Kotnik-Verčko

Literatura

1. Uporabniki in knjižnice: zbornik referatov 12. skupščine Zveze društev bibliotekarskih delavcev Jugoslavije, Bled, 21.–23. april 1988. Ljubljana 1989
2. Slokar Rajko: Razmišljanje o marketingu in strateškem planiranju v SIK. Knjižnica, 34 (1990), 1–2, str. 39–43
3. Popovič Mirko: Študij uporabnikov kot izhodišče za opredelitev ciljev in evalvacijo dejavnosti NUK v Ljubljani. Knjižnica, 32 (1988), 3–4

ZDRAVJE

NIZEK KRVNI PRITISK

Večkrat slišimo: »Pogosto sem utrujen, boli me glava in težko sem zbran pri delu. Zdravnik je ugotovil, da imam nizek krvni pritisk.«

Kaj se skriva za to diagnozo?

Pritisk krvi ob žilne stene je odvisen od potisne sile srca, perifernega upora (širina žil), količine in židkosti krvi. Med srčnim stisljajem je pritisk v arterijah večji (sistolni krvni tlak) kot med srčnim raztezljajem (diastolni krvni tlak).

O nizkem krvnem pritisku govorimo predvsem za osebe, ki imajo po 30. letu starosti sistolični krvni pritisk stalno pod 100 mm Hg, in diastoličnega pod 60 mm Hg.

Razlikujemo primarni in sekundarni nizek krvni pritisk kot samostojno nizek tlak ali kot posledico druge bolezni (sekundarni). Vzroki sekundarnega so: manjša količina krvi zaradi krvavitve, sladkorna bolezen, pomanjkanje beljakovin, bolezn ledvic, pri katerih gre za izgubo tekočin iz organizma,...

Nizek krvni pritisk lahko nastane tudi zaradi konstrukcije organizma.

Zmerno znižan krvni pritisk večinoma ne povzroča težav. Če pa vrednost pade preveč, se lahko začnejo motnje: hitra utrujenost, omotičnost,

pomanjkanje zraka, nezmožnost koncentracije, neješčnost, temnitev in migetanje pred očmi, šumenje v ušesih, velika potreba po spanju in razbijanje srca.

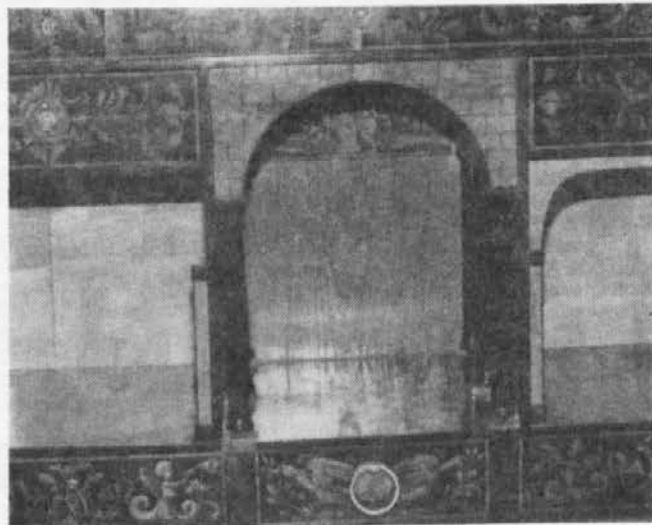
Te težave se pojavljajo predvsem zjutraj, ker je v tem obdobju dneva pritisk najnižji. V teku dneva te težave pogosto minejo, ker proti večeru krvni pritisk doseže svojo najvišjo vrednost. Motnje zaradi prenizkega pritiska se pojavljajo predvsem pri spremembi položaja telesa – če na primer ležimo in hitro vstanemo. Pri sekundarnem znižanem pritisku, je razumljivo, da se zdravi najprej osnovna bolezen.

Pri primarno nizkem krvnem pritisku pa sta odločilna splošno naravno življenje in aktivno negovanje zdravja. Pomembne so vaje za krvni obtok (hladno jutranje tuširanje, frotiranje kože) in gibanje (gimnastične vaje, plavanje, plesanje, igre z žogo ipd.) Zdravila povišajo krvni pritisk samo za kratek čas.

Pri aktivnem naravnem zdravljenju bolnika se v nekaj mesecih izboljša stanje nizkega krvnega pritiska.

Povečana delovna sposobnost je znak, da si je bolnik izbral pravo pot.

Zdravstveno varstvo

PREBRALI SMO ZA VAS

NASVETI STANETA FLANDRA ZA POSLOVNA POGAJANJA

Osnovna načela

- V večini primerov obstaja rešitev, ki bodo ustrezale vsakomur, zato mora naš pristop k pogajanju vedno biti metoda premagovanja problemov.

- O vsaki stvari se lahko dogovorimo. Ne sprejemajmo ukazov: »To je pravilo!« ali »To je način, ki ga redno uporabljamo.«

- Da nasprotno stran pridobimo za uspešne pogovore, ji moramo najprej posvetiti pozornost.

- Zahteve, ki jih postavimo na začetku, so redko tisto, kar resnično hočemo doseči.

- Vedno je treba pogovore začeti z več kot eno rešitvijo. Če imamo na voljo le eno, je možnost za uspešen dogovor manjša. Povedano drugače: več ko je možnih rešitev, verjetnejši je dogovor.

- Več ko imamo informacij o nasprotni strani, manjša je verjetnost, da nas bodo pritiskali ob zid, s tem pa je večja možnost, da dosežemo, kar želimo.

Šibke točke pri sklepanju pogodb

Naši poslovneži pri pogajanjih najpogosteje zagrešijo eno od naslednjih napak:

- preslaba pripravljenost: to se pogosto pokaže v tem, da pridemo na pogovore z eno samo rešitvijo v žepu

- pomanjkljivo smo obveščeni o drugi strani

- nepravilna ocena lastne in partnerjeve konkurenčnosti

- neupoštevanje nasprotne strani, prevelika zaverovnost vase.

(Vir: Pet zvijač spretnega pogajalca. Manager št. 4/1991)

PODJETJE V SOVRAŽNEM OKOLJU

Slovensko podjetje je bilo v preteklosti zgrajeno v skladu z naslednjimi elementi okolja:

- Z družbeno lastnino, ki nima nobenega nosilca, zato podjetje ni moglo strukturno rešiti problema odgovornosti.

- Ni bilo konkurence kot najpomembnejšega dejavnika razvoja in sprememb. Namesto konkurence je bila uvedena dogovorna ekonomija, ki je vzpostavljala sistem monopolov.

- Z voluntarističnimi posegi partije v oblikovanje podjetja.

Omenjeni posegi so temeljili na revolucionarni volji in na prepričanju, da partija vse, kar dela in spreminja, počne v skladu z zgodovinsko in znanstveno utemeljeno nujnostjo. Njeni posegi so bili podobni Heglovemu pojmovanju zgodovine, ko je v njej že vnaprej določeno, kaj se bo zgodilo. Heglovega demiurga je nadomestila partija.

Podjetje, ki je bilo in moralo biti zgrajeno v skladu s temi tremi elementi okolja, je sicer delovalo, vendar z izredno visokimi stroški. **Pribli-**

žen izračun kaže, da je učinkovitost naših podjetij najmanj za 50-odstotkov manjša kot v tujih podjetjih s podobno tehnologijo. Podjetje je bilo s takimi elementi okolja postavljeno v izrazito neracionalen sistem gospodarjenja.

Politika, ki je dominirala nad gospodarstvom in vsakim podjetjem, je ob upadanju učinkovitosti gospodarstva in vsakega podjetja zaostrovala, ne pa blažila tiste elemente okolja, ki so povzročali upadanje učinkovitosti.

Celosten sistem je bil sestavljen iz elementov, ki v povezavi niso mogli delovati.

KAKO NAJTI USTREZNE STROKOVNJAKE

Neizmerno veliko časa in denarja je bilo že porabljenega za iskanje ustreznih strokovnjakov v podjetjih z visoko tehnologijo. Talenti so redki in dragoceni. Znanja računalniška revija BYTE je sedaj objavila test, s katerim zanesljivo ugotovimo, katera osebnost ustreza določenemu poklicu. Metoda temelji na opazovanju obnašanja posameznih poklicev pri lovu na slone. Postopek je preprost: kandidata pošljejo loviti slone v Afriko in potem njegovo obnašanje primerjajo s klasifikacijo poklicev, ki je bila narejena z opazovanjem: kako posamezni poklici lovijo slona?

STATISTIK: ujame prvo žival, ki jo vidi enkrat in se ime- nuje slon.

INŽENIR: lovi vse sive živali, ki jih sreča in se ustavi šele, ko ena med njimi tehta +/- 15 % prej opazovanega slona.

KONZULTANT: praviloma slona sploh ne bo lovil in ga tudi nikoli ni. Na uro je plačan za svetovanje, kako loviti slone.

KONTROLORJI KAKOVOSTI: ignorirajo slone in iščejo napake drugih lovcev pri natovarjanju džipa.

MATEMATIK: gre v Afriko, zavrže vse, kar ni slon, in ujame prvo žival, ki preostane.

RAČUNALNIKAR: lovi slona po algoritmu:

1. pojdi v Afriko;
2. začni na Rtu dobre nade;
3. pojdi proti severu, tako da prečeš kontinent vzhodno in zahodno;
4. na poti: a) ujemi vsako žival, b) primerjaj ujeto žival z

Namesto da bi politika odstranjevala te elemente in sisteme prilagajala tržnim razmeram v svetovnem okolju, jih je krepila in uvajala v sistem še nove elemente, ki niso bili kompatibilni s svetovnim tržnogospodarskim sistemom. To pa je povzročalo vedno nižjo učinkovitost celotnega gospodarskega sistema, ki se je potem razlivala v vse podsisteme. Napetost med podsistemi se je zato povečevala in poglabljala krizo.

Indikatorji te krize: produktivnost dela je že okoli osem let na ničelni oziroma negativni stopnji, letos pa je izrazilo upadla. Rast družbenega proizvoda je v zadnjih osmih letih blizu ničelne stopnje in letos izrazilo pada, za blizu deset odstotkov.

(Vir: Manager, oktober 1990)

znanim slonom.

c) prenehaj, ko odkriješ prvega slona.

(Izkušen računalnikar bo gornji algoritem modificiral tako, da bo v Kairo postavil znanega slona, zato da se bo algoritem zanesljivo iztekel.)

POLITIKI: ne lovijo slonov, toda slone, ki jih vi ujamete, si bodo delili s svojimi volilci.

PRODAJALCI: porabijo svoj čas za to, da prodajajo slone, ki jih niso ulovili, z dostavo dva dni pred začetkom lovne sezone.

PRODAJALCI SOFTWARE: dostavijo prvo žival, ki jo ujamemo in napišejo račun za slona.

PRODAJALCI HARDWARA: lovijo zajce, jih pobarvajo v sivo in prodajajo kot namizne slone (desktop elephants).

VODILNI MANAGERJI: postavijo široko politiko lova na slone, izhajajo iz domneve, da so sloni podobni poljskim mišim, vendar z globljim glasom.

EKONOMISTI: ne lovijo slonov, prepričani so, da so sloni dovolj plačani, da se bodo sami lovili.

In končno — kako lovijo slone pravniki: sploh jih ne lovijo, temveč sledijo krdela in se prepirajo o tem, kdo je lastnik slonovih izmečkov. Pravnik, ki se ukvarja s pravnimi vprašanji softwara, bo dokazoval lastništvo celotnega krdela na podlagi videza enega slonovega izmečka («Look and feel concept»).

Pri nastajanju gornje metodologije je sodelovalo veliko strokovnjakov, ki pa so želeli ostati anonimni.

(Iz Pravne prakse št. 21/1989)

KULTURA

NOVE KNJIGE KOROŠKE OSREDNJE KNJIŽNICE

V zadnjem mesecu smo v knjižnici prejeli kar zajetno število knjig. Za današnje predstavitev smo izbrali samo nekaj najbolj zanimivih in aktualnih, in sicer:

- Ardley, N.: Glasbila. — Murska Sobota, 1990. — (Svet okrog nas)
 Aristotel: Retorika. — Zagreb, 1989. — (Filozofska biblioteka)
 Attenborough, D.: Živi planet. — Zagreb, 1990
 Bajd, T. — A. Kralj: Robotika. — Ljubljana, 1991
 Batagelj, V. — B. Golli: Tex. — Ljubljana, 1990
 Brejc, T.: Temni modernizem. — Ljubljana, 1991
 Burnie, D.: Drevesa. — Murska Sobota, 1990. — (Svet okrog nas)
 Butina, B.: Operacijski sistem MS-DOS, verzija 4.01 in 3.30 — Ljubljana, 1990
 Cathcart, A.: Dream Bikes. — München, 1989
 Černigoj, B.: Nemško-slovenski strojniški slovar. — Ljubljana, 1990
 DaVinci, L.: Traktat o slikarstvu. — Beograd, 1990
 Debevc, M.: Chiwriter. — Maribor, 1990
 Denarništvu v antiki na Slovenskem. — Ljubljana, 1990–91
 Dolgan, M.: Ustavljanje jezika. — Ljubljana, 1991
 Glavan, F.: Pravna ureditev kadrovske dejavnosti. — Kranj, 1990
 Hribar, S.: Edvard Kocbek in krizsko gibanje. — Maribor, 1990
 Izobraževanje v Sloveniji za 21. stoletje. — Ljubljana, 1991
 Kako uveljaviti splošno kolektivno pogodbo v praksi. — Ljubljana, 1990
 Kompendium, das Handbuch der Nikon-Fototechnik. — Schaffhausen, 1991
 (Kon)federalizem, večinsko odločanje in konsens: zbornik referatov. — Ljubljana, 1990
 Kopač, J.: Davki po novem. — Ljubljana, 1990
 Korošec, B.: Ljubljana skozi stoletja. — Ljubljana, 1991
 Krstič, N.: Združene države Kurčinskega. — Domžale; Mengeš; Ljubljana, 1990
 Leslie, J.: Gledanje u karte. — Zagreb, 1990
 Mazzini, M.: Mspell. — Radovljica, 1990
 Moberg, C.A.: Uvod v arheologijo. — Ljubljana, 1990
 Mohorič, T.: Podatkovne baze. — Ljubljana, 1991
 Mušič, M.: Nove Zale. — Ljubljana, 1990
 Natek, S.: Razvijanje poslovnega informacijskega sistema. — Vojnik, 1990. — (Priročnik MITOS)
 Neubecker, O.: Wappenkunde. — München, 1991
 Nussdorfer, N.: V kraljestvu začimb. — Portorož, 1991
 Otrokom zdravo in varno okolje. — Ljubljana, 1990
 Ovsenik, J.: Prispevek k novi paradigmi. — Kranj, 1990
 Peck, M.S.: Ljubezen in duhovna rast. — Ljubljana, 1990
 Pečar, J.: Neformalno nadzorstvo. — Radovljica, 1991
 Peršič, J.P. — D. Klepič: Moja zabavna matematika. — Ljubljana, 1990
 Petronijević, S.: Priručnik iz farmakologije. — Sarajevo, 1990
 Povž, M. — B. Sket: Naše sladkovodne ribe. — Ljubljana, 1990
 Prunk, J.: Nova slovenska samozavest. — Ljubljana, 1990
 Sadovski, L.E. — A.L.: Matematika in šport. — Ljubljana, 1990
 Saksida, I.: Arheologi, naši davni predniki. — Ljubljana, 1991
 Stopar, I.: Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji. Knj. 1. — Ljubljana, 1990
 Sale, V.: Čudesni Stefan. — Beograd, 1990
 Uganke časa in prostora. — Ljubljana, 1990. — (Na meji resničnega)
 Uvod v ekonomijo-mikroekonomika. — Maribor, 1991
 Veselica, V.: Priručnik o vrijednosnim papirima. — Zagreb, 1987
 Vodovnik, L. — S. Reberšek: Uvod v digitalno tehniko. — Ljubljana, 1991
 Zupančič, M. — M. Simčič: Vodnik zdrave prehrane. — V Ljubljani, 1991
 Žorž, M.: HPLC. — Ljubljana, 1991

Tudi naš domoznanski oddelček smo obogatili, in sicer z enim magistrskim delom in naslednjimi knjigami:

- Ferk, J.: Vergraben im Sand der Zeit / Zakopan v pesku časa. — Wien, 1989
 Glazer, F.: Rimska naselbina Juena in zgodnje krščanske cerkve na Sv. Hemi. — Celovec, 1989
 Sušnik, J.: Toplotna obremenitev in obremenjenost. — Ljubljana, 1991
 Merkač, M.: Problemi vodenja in računalniško podprtem informacijskem sistemu OZD. Magistrsko delo. — Ljubljana, 1989

Sestavila: Darja Molnar

KULTURNA KRONIKA

OBMOČNI GLEDALIŠKI SREČANJI

4. aprila je gledališko-plenska skupina osnovnih šol **Mežica** in Javornik nastopila na območnem srečanju otroških gledaliških skupin severovzhodne Slovenije na Sladkem vrhu s predstavo **Moj prijatelj maček Muri**.

Od 10. do 12. aprila je bilo na Ravnah območno srečanje mladinskih in odraslih gledaliških skupin severovzhodne Slovenije. Nastopile so naslednje skupine:

MKUD »Franci Paradiž« Gimnazije Ravne z delom Tan-

Prizor iz komedije Postaja, Rudija Mlinarja

krede Dorsta **Evgen, Mladinska skupina DPD Svoboda Ptuj** z Laingovo igro **A me ljubiš, Oder Pedagoške fakultete Maribor** s **Komorno glasbo** Arthurja Kopita, **Gledališka skupina EKT** (4. letnika srednje šole) iz Slovenj Gradca s priredbo Karle Zajc — Berzelak **Otroci so najboljši igrače** in gledališka skupina **KUD Splošne bolnišnice Slovenj Gradec** z delom Noela Cowarda **Komedija ljubezni**.

Gledališko srečanje je po organizacijski plati uspelo, tudi obisk je bil za ravenske razmere zadovoljiv, gostitelji pa so lahko zadovoljni še zato, ker je njihova predstava zadovoljila tako gledalce kot kritiko.

V **aprilu** tudi drugi gledališki odri v občini niso bili čisto osamljeni. Po različnih krajih je gostovala leška gledališka skupina z Mlinarjevo **Postajo**, več gostovanj je bilo v Mladinskem domu Strojnska Reka. **21. aprila** so **gledališniki iz Šmihela** (Avstrija) tam uprizorili Plautovo komedijo **Dvojčka** v režiji Micke Opetnik in Marjana Belina.

19. in 20. aprila je bila na Prevaljah in Ravnah zadnja predstava lutkovnega abonmaja. **Lutkovna skupina s Sladkega vrha** je uprizorila igrico **Slonček Leopold**.

PEVSKA DEJAVNOST

Vez med gledališko in pevsko dejavnostjo predstavlja nastop gledališke igralke **Jerce Mrzel**, ki je **17. aprila** v Koroški osrednji knjižnici »Dr. Franc Sušnik« pela uglasbeno Prešernovo poezijo. Uglasbil jo je sodobni slovenski glasbenik Jani Golob.

19. aprila je bilo v Dravogradu sklepno srečanje zborov koroške krajine **Koroška poje**. Iz občine Ravne sta nastopila mešana pevka zbor **Mato** iz Črne in **Strojnska Reka**.

Isti večer je moški pevski zbor Vres nastopil v veliki dvorani mestne hiše v Velikovcu, ki je svoj čas zapirala vrata slovenskim kulturno-umetniškim skupinam. Vres so velikovski kulturniki povabili na dobrodelni koncert za

Zgornjo Savinjsko dolino. Na prireditvi, ki jo je organizirala vokalno-instrumentalna skupina Lipa iz Velikovca, je ob Vresu nastopila vrsta slovenskih in nemških zborov ter skupin iz Koroške.

27. aprila je bil v Črni kulturni večer ob 10-letnici harmonikarskega orkestra in folklorne skupine, ki delujeta pri KUD Gozdar. Nastopili so še (ob slavljencih) moški zbor KUD Gozdar, Zdvogčeve dečve ter mešani pevski zbor iz Škal pri Velenju.

90 LET PIHALNEGA ORKESTRA RUDNIKA MEŽICA

26. aprila je s slavnostnim koncertom v športni dvorani proslavil 90-letnico delovanja mežiški pihalni orkester. Čeprav deluje nekako v senci ravenskega orkestra, ker za njim po dosežkih nekoliko zaostaja, opravlja nepogrešljivo glasbeno in kulturno poslanstvo v gornjem delu Mežiške doline. Med drugim pomaga osmišljevati dejavnost ravenske glasbene šole, saj veliko njenih učencev najde v njem zatočišče in možnost nadaljnje glasbene dejavnosti po koncu šolanja.

Glasbena šola Ravne pa letos slavi tudi sama. Ne zaradi kakšnega jubileja, ampak zaradi velikega uspeha učence — saksofonistke Betke Kotnik, ki je v svoji starostni skupini zmagala marca na republiškem in aprila na zveznem tekmovanju mladih glasbenikov.

RAZSTAVA SLIK FRANCA BOŠTJANA

13. aprila je v Likovnem salonu na Ravnah moški pevski zbor Vres pomagal odpreti razstavo slik Franca Boštjana. Uvodno besedo na otvoritvi je imel akademski slikar Benjamin Kumprej, ki je predstavil Boštjana kot slikarja in kot človeka. Član Društva slovenskih likovnikov Franc Boštjan je razstavil slike, ki večinoma prikazujejo koroško krajino, ter nekaj tihožitij.

M.P.

REKREACIJA IN ŠPORT

ALPSKO SMUČANJE

Mateja Kraševac je ob zaključku letošnje sezone dosegla še en lep uspeh, potem ko je zmagala v slalomu za pokal »Pinocchio« v Abitonnu. Ker so tu nastopili pionirji in pionirke iz 21 držav, je prvo mesto fužinarjeve tekmovalke zelo pomembno.

Na Kopah je bila v aprilu zaključna tekma cicibanov in pionirjev v veleslalomu za prvenstvo vzhodne regije Slovenije. Od smučarjev Fužinarja so se najbolje uvrstili: 1. Evgen Veselko, 3. Ožbi Ošlak, 6. Emil Mikan med st. pionirji, 4. Manica Štehanik, 6. Tina Cepelnik med st. pionirkami; 2. Simon Solero, 3. Tilen Stropnik med ml. pionirji ter 8. Vesna Vrvanik med ml. pionirkami. Med cicibankami je bila Tamara Stropnik 6. V končnem seštevku točk z vseh tekmovalj v letošnji sezoni je od koroških smučarjev in smučark v pionirskih kategorijah, najbolje uvrščena Kraševcova na 1. mestu, tretja sta Veselko in Vrvanikova, četrto mesto pa je osvojila Štehanikova. Ekipna zmaga v regiji je pripadla mladim smučarjem Branika iz Maribora, Fužinar je drugi, Velenjčani pa tretji.

SMUČARSKI SKOKI

Znane so končne uvrstitve smučarjev skakalcev Fužinarja v pokalu cockta za sezono 1990/91. Med starejšimi mladinci je Erih Pečnik zasedel 3. mesto, 8. je Jože Zagernik in 19. Kristi Švab. Ekipno so fužinarjevi skakalci v tej kategoriji osvojili 3. mesto. Med starejšimi pionirji je 11. Andrej Zagernik, ekipna uvrstitev 7. mesto. Med starejšimi cicibani je najbolje uvrščen Iztok Verdinek na 6. mesto, 18. je bil Damjan Voda (ekipno 5.). Še mlajši cicibani: 5. David Verdinek (ekipno 6.). V skupnem seštevku točk iz vseh kategorij, so skakalci Fužinarja osvojili 7. mesto.

PLAVANJE

Ob koncu zimske sezone je 11-letni plavalec ravenskega Fužinarja Matjaž Cepelnik dosegel izjemen uspeh na republiškem prvenstvu za mlajše pionirje in pionirke v Mariboru. Osvojil je kar 7 zlatih in 2 srebrni odličji ter tako potrdil svoj nedvomno izjemen talent. Šest prvih mest je osvojil v posamičnih nastopih, enkrat pa je prispeval k zmagi štafete Fužinarja 4 x 50 m mešano in osvojil naslova klubskega prvaka Slovenije. Poleg njega so v štafeti plavali še: Miha Erjavec, Goran Brvar in Iztok Jevšnikar. Poudariti še velja, da so mladi Ravenčani s peščico tekmovalcev, ki smo jih našli, osvojili na omenjenem prvenstvu ekipno 6. mesto, kar je lep uspeh varovancev trenerke Marinke Dretnik.

Prvomajske praznike so najboljši slovenski plavalci izkoristili za skupne priprave. Ravenčana Krešo Božikov (Triglav Kranj) in Eva Breznikar (Fužinar Ravne), ki je tudi potencialna kandidatinja za nastop na mladinskem evropskem prvenstvu, sta se od 26. aprila do

2. maja pripravljala v Kranju. Takoj zatem, 4. in 5. maja je Breznikarjeva nastopila na mednarodnem mitingu na Dunaju.

ODBOJKA

Fužinarjevi odbojkarji, ki so se po treh letih nastopanja v republiški konkurenci znova vrnili med drugoligaše, so že prvo sezono igranja v II. zvezni ligi sklenili z odlično uvrstitvijo – na 3. mesto. Nedvomno je bil zastavljeni cilj pred sezono 1990/91 bistveno skromnejši, uvrstiti se nekje v sredino lestvice. Toda fantje trenerja Ježa so že v prvem delu tekmovalja pokazali določene kvalitete, ki so ekipo uvrščale celo med kandidate za naslov prvaka. Toda pokazalo se je, da so bili kasnejši prvaki, odbojkarji Tovila Olimpije iz Ljubljane, razred zase po kakovosti, le malce slabša pa je bila ekipa Modriče Optime.

Prvo mesto v ligi je bilo torej očitno »oddano« za ljubljansko ekipo, ki v 22. kolih ni doživela niti enega poraza. Zato ravenski odbojkarji v nadaljevanju prvenstva niso imeli pravega motiva, kar je, poleg seveda neurejenega finančnega stanja v klubu, botrovalo njihovim slabšim igram. V jesenskem delu so izgubili le dve tekmi, spomladi pa kar pet. V zadnjih treh kolih so v gosteh premagali Famos s 3:2, nato pa še doma Jedinstvo iz Stare Pazove s 3:0 in Kamnik Titan s 3:1.

Odbojkarice Fužinarja so to prvenstvo igrale sila spreminljivo in na koncu zbrale 18 točk, kar je komaj zadostovalo za 8. mesto v republiški ligi. Obstanek v slovenski ligi je torej zagotovljen, toda v prihodnje bo treba ženski odbojki na Ravnah posvetiti več pozornosti. Ekipa trenerja Krenkerja je nastopala v precej pomlajenem sestavu, prav v tem je bržkone iskati nenačrtovane poraze doma, poraze, ki so ekipo pripeljali v nezaviden položaj na lestvici. V zadnjih stihih kolih so naša dekleta premagale Topoljšico s 3:1 in Rogozo s 3:2, izgubile pa v Ljubnem s 3:0 in v Ljubljani proti Partizanu Tabor II. s 3:2. Naslov prvakinj so si v tej ligi priigrale odbojkarice Kopra Cimos, Fužinar je 8., Mežica 9. in Mislinja 10.

V II. rep. ligi so prvo mesto osvojile odbojkarice Partizana Prevalje, ki jih vodi trener Janez Dokl. Prevaljčanke so se tako uvrstile v enotno slovensko ligo.

KEGLJANJE

Nastope kegljačev in kegljavk koroških klubov na letošnjem prvenstvu Slovenije za posameznike je oceniti kot uspešne. Pri moških so se po dolgih letih uspeli v zaključne boje uvrstiti kar štiri tekmovalci Fužinarja. V finale med najboljših 24 pa so se nato uvrstili trije: 16. je bil Mlakar, 20. Podojsteršek in 23. Lasnik. Med ženskami se je na 17. mesto uvrstila kegljavka Slovenj Gradca Nada Černič.

Kegljači Korotana s Prevalj so v tretji kvalifikacijski tekmi z uvrstitvijo v II. republiško ligo – vzhod v Celju premagali Lokomotivo iz Maribora z 42 keglji razlike. Tako bodo Prevaljčani, ki jih vodi trener Tomo Banko, v prihodnji sezoni nastopali skupaj s kegljači Fužinarja med republiški ligaši.

NOGOMET

Kljub občutnemu pomanjkanju sredstev v SD Fužinar so se ravenški nogometaši le odločili nadaljevati tekmovalne v kvalitetni skupini mariborske podzveze. Na nekajkratnih sestankih vodstva kluba z igralci je namreč prevladovalo mnenje, da ta športna zvrst, ki ima na Ravnah bogato tradicijo, ne sme propasti. Odločitev se zdi pravilna, saj bi v nasprotnem prepustili »cesti« precejšnje število fantov, ki ljubijo to športno igro. Toda že v prvih kolih spomladanskega dela prvenstva so se odborniki kluba spoprijemali z neresljivo uganko, kje izbrskati denar za plačevanje sodnikov in prevoze. Sicer pa so bili naši nogometaši v prvih dveh kolih nadaljevanja poraženi v Rošnji z 1:0 in na Pobrežju v Mariboru z 2:0. Kasneje so doma premagali Miklavž z 1:0 in igrali v Mežici neodločeno 0:0.

ATLETIKA

Ravenski srednjeolci so dosegli ekipno zmago na spomladanskem Dnevnikovem krogu v Domžalah. Med starejšimi mladinci sta se zlasti odlikovala v posamičnem nastopu na 3000 m Janez Štern, ki je bil 2., in Robert Brezovnik, ki je osvojil 3. mesto. Med mlajšimi mladinci je bil 3. Gorazd Po-

državnik, 7. Peter Rapac in 10. Andrej Kos. Mlajša mladinka Sabina Balazič si je pritekla 7. mesto, med pionirji pa sta bila: 6. Uroš Homan in 8. Marko Klemenc, oba z OS Koroški kjarlji.

Ivo Mlakar

ALPINISTIČNE NOVICE

V spomladanskem času alpinisti obiskujemo predvsem južne stene in nižje ležeča plezališča.

24. 3. sta dve navezi plezali v južni steni Pece (Kordeževa glava). Dani Vezonik in Zala Žaže sta preplezala novo smer Samotni jezdec z oceno V- (VII). V. Rotovnik pa je s soplezalcem ponovil Jubilejno smer, ki ima oceno A2/VI.

6. in 7. aprila smo imeli ravenški alpinisti tabor v Ospu pod Crnim kalom. Devet udeležencev je skupno opravilo devet vzponov v strmi kraški steni.

V tem obdobju je Branko Vezonik, ki se je pred leti usmeril izključno v prsto plezanje, dosegel visoko formo. V plezališču Liboje je poleg številnih »lažjih« smeri 13. 3. ponovil smer Koloman z oceno -IX, 14. 4. pa še Srebrno streho z enako oceno.

Andrej Gradišnik

EDO JAVORNIK 1938 – 1991

V najbolj temni noči se popotniku tudi skromna svetloba kresničke zazdi razkošna in ob belem dnevu mu ni dano oceniti sonca moč. Taka misel me obhaja, ko stojim ob zemeljski zapuščini pokojnega Eda Javornika.

Na obronkih gore je pognal svoje korenine v Razborci pred 53 leti najmlajši otrok številne družine – Edo, in mati bi mu rada bila zapisala oporoko za popotnico v življenje, »da bi mu le bilo bolje, kot je nam, da bi gospod postal«, tako pa mu je to veliko željo le dahnila, saj za boj s črkami v svojem zgaranem življenju nikoli ni našla časa. Tako je sam pripovedoval, kadarkoli se je spomnil na mater, ki jo je neizmerno ljubil in spoštoval.

Po končani gimnaziji na Ravnah in študiju ekonomije v Ljubljani je postal član kolektiva Železarne Ravne leta 1965 in mu ostal zvest vse do prerane smrti. Njegova stroka so bile finance. Na tem področju se je vzpenjal in na vsaki postaji življenjske poti zapustil sledove svojega dela. Njegovi bližji sodelavci mi niso znali opisati njegovega lika, ker jim je zmanjkalo besed v slovarju, ker jezik ni mogel povedati tega, kar je narekovala duša ob slovesu. Rekli so le: povejte, da je bil strokovno nedosegljiv, da je svoje silno znanje širokogrudno prenašal na nas, da je bil strog, vendar se vse svoje življenje ni znal skregati, da je bil pravičen in iskren tovariš, da je bil čudovit družabnik, zgleden mož in oče in ne pozabite omeniti, da je rad pel in užival v domači ljudski pesmi.

V svoji karieri se je vedno zavedal odgovornosti, ki mu jo njegovo delovno mesto in položaj v družbi nalagata. Tudi politično delo ni šlo mimo njega, vendar je pred njim vedno na prvo mesto postavjal stroko, human odnos in modrost ter trdo delo.

Poznal sem ga kot dolgoletni sodelavec kolektiva in ga srečeval na strokovnih sejah.

Ko je večkrat diskusija prehajala v spore ter je temperatura narasla do vrelišča, je Edo z eno, dvema besedama znal razgredo družbo umiriti in vedno je bil motiv enak: pustite tudi drugim do besede in spoštujte vsako mnenje, kajti v vsakem je modrost, če ni izrečena s slabim namenom.

Njegov umirjeni nastop in premišljena beseda sta vedno delovala kot balzam in vzbujala spoštovanje. Nenapisana oporoka njegove matere se je uresničevala – postal je gospod, gospod človek z vrlinami, ki niso dane vsakomur.

Bili so dnevi, svetli za kolektiv, tedaj nismo znali oceniti moči sonca, tudi Eda nismo opazili in še vrste drugih, ki so mu dajali luč in izgorevali. Prišel je mrak in za njim temna noč, ko bo skromna luč kresničke vlivala upanje, da se iz njene svetlobe ponovno porodi danica in šele tedaj bomo spoznali Eda, ki nas je moral zapustiti, stoječ na najvišji stopnički pomočnika generalnega direktorja železarne v somraku časa, ko bi najbolj potrebovali luč modrosti, moč znanja in blagoslov sožitja med ljudmi, vse to, v kar je pokojni Edo tako neomajno veroval in bil prepričan, da bo lahko kolektivu podaril v najtežjih urah njegovega obstoja.

Poleg cvetja in vencev na njegovem grobu bodo mladi položili zaobljubo v njegov spomin, da bodo setev, ki jo je Edo zasejal, negovali in sadove požlahtnili. Potem bo Edo mirno počival, ko bo izpolnjen tudi prvi del materine oporoke »da bi jim bilo bolje, kot je nam«.

Hvala ti, da si bil z nami in naš, hvala za vse! Počivaj v miru!

Mitja Šipek

MARIJA BRUNEC 1962 – 1991

Korak je za hip obstal, besede so utihnile in z njimi smo onemeli tudi mi, tvoji sodelavci, ob bolečem sporočilu, da

je pretrgana tvoja življenjska pot. Vedeli smo za tvojo bolezen, vendar pa smo vselej, s slehernim novim dnevom iskreno skupaj s teboj upali, da bo

volja do življenja močnejša od bolezni, da ne boš klonila. Zmotili smo se. Smrt nas vselej globoko pretrese in prizadene; še toliko bolj, če se poslavljamo od človeka, ki svojega življenja še ni utegnil izživeti, kajti toliko vsega je še bilo pred njim, ki je bil poln idej in načrtov. Takrat nam je nedopovedljivo hudo in težko.

Marijo smo poznali kot dobro in vestno delavko in tudi kot dobro sodelavko, skrbno mamo in ženo. V organizacijski enoti Jeklolivarna, v obratu minilivarna, se je zaposlila 1983. leta, prej pa je eno leto delala v KSZ. Vešča vseh vrst dela, od brusilke do izdelovalke mask, nam je bila za vzor, od nje smo se marsičesa naučili, skupaj z nami

se je veselila uspehov in premagovala težave, ki jih zahtevala delovni proces.

Draga Marija, mnogo prerana smrt ti je onemogočila, da bi nadaljevala delo in dokončno uresničila še številne načrte, ki si jih imela s svojo družino, nam pa je vzela vestno sodelavko in prijateljico. Pogrešali te bomo, saj si v vseh teh letih postala del velike železarske družine. Hvala za vse, kar si v življenju storila dobrega, hvala ti za tvoje delo in prispevek v železarni.

V imenu sodelavcev Jeklolivarne in IO sindikata izrekam možu, hčerki, sinu, staršem in sorodnikom najgloblje sožalje.

Mirno počivaj v koroški zemlji!

PRENEHANJE DELOVNEGA RAZMERJA ALI DELAVCI SO SE ODLOČILI SAMI POSKRBE TI ZA SVOJO SOCIALNO VARNOST

Ob iskanju poti iz krize se ob razpravah o gospodarskih in finančnih problemih vprašanje kadrov mnogokrat postavlja nekoliko na stran. Pa se kljub temu marsikaj dogaja tudi na tem področju. V železarni števila zaposlenih ne zmanjšujemo le z upokojevanjem. Z določeno finančno podporo pomagamo tudi tistim, ki so se odločili stopiti na pot samostojnega podjetništva, kmetovanja ali bodo na podoben način sami poskrbeli za svojo socialno varnost.

V prvih štirih mesecih leta 1991 se je za to pot odločilo 120 delavcev, od tega 95 moških in 25 žensk. Po posameznih delniških družbah je odšlo:

	Štev. del.	%
JEKLARNA	12	3,30
JEKLOLIVARNA	19	3,08
VALJARNA IN JEKLOVLEK	18	2,86
KOVAČNICA	8	2,77
STROJI	9	1,18
INDUSTRIJSKI NOŽI	5	2,13
STO	10	1,51
ARMATURE	2	1,10
VZDRŽEVANJE IN ENERGETIKA	17	2,20
TRANSLOG	8	3,70
INŽENIRING	2	1,02
ZAGOTAVLJANJE KAKOVOSTI	0	0
TGP DE PROFUNDIS	1	0,90
BIRO ZA VARSTVO DELAVCEV	2	7,40
ZAŠČITA RAVNE	4	3,35
EKONOMIKA IN FINANCE	0	0
INFORMACIJSKI INŽENIRING	2	3,45
KORAK	1	1,92
KONCERN	0	0

Glede na starost je 56 % teh delavcev starih do 30 let, 33 % ima 30–40 let, 11 % delavcev pa je starih nad 40 let.

Največ delavcev (40 %) je imelo od 5 do 10 let delovne dobe v železarni, 30 % jih je prišlo delat v zadnjih petih letih. Nad 20 let delovne dobe je imelo 4 % delavcev.

Izobrazbena struktura

nedokončana OŠ	27	22,5
končana OŠ	19	15,8
2-letna šola	3	2,5
3-letna šola	39	32,5
4-letna šola	25	20,8
višja šola	1	0,8
visoka šola	4	3,8

75 % delavcev je odšlo iz vrst proizvodnih del, 14 % iz tehnično-administrativnih del. Strokovnih delavcev je odšlo 13 ali 11 %.

In na kakšen način bodo delavci poskrbeli zase?

OBRT 36 delavcev ali 30 %
 KMETOVANJE 20 delavcev ali 17 %
 ODHODI V DRUGO REPUBLIKO, TUJINO 64 delavcev ali 53 %

Železarna Ravne pa je delavcem poleg dela zagotavljala tudi stanovanja ali ležišča v samskih domovih, Z odhodi smo pridobili 6 družinskih stanovanj in 27 ležišč. Štirje delavci pa so stanovanje obdržali zaradi še zaposlenih družinskih članov v železarni.

Sonja Lakovšek – Vukovič
 KORAK

KADROVSKA GIBANJA

Konec aprila nas je bilo v železarni 5289 zaposlenih.

Delovno razmerje so sklenili

JEKLOLIVARNA – GLAVAR Nataša, dipl. oec. – pripravnica iz šole.

STROJI – MERTUK Bernarda, dipl. oec. – pripravnica iz šole.

BIRO S'91 – KARNIČNIK Uroš, varnostni inženir – pripravnik iz šole.

Delovno razmerje je prenehalo

JEKLARNA – HERGOLD Avgust, topilec – dos. pok. doba; TENKO Štefek, pom. talila – sporazumno (z odpravnino).

JEKLOLIVARNA – POGOREVČNIK Ivan, topilec – dos. pok. doba; MLINŠEK Oto, čistilec met. izdelkov; MLAKAR Ivan, priprav. materiala; KOTNIK Julijana, pomočnica modelarja – vsi inv. upokojitev; BRUNEČ Marija, pomočnica livarja – umrla; PREVALNIK Tomaž, JELENKO Miran – livarja – potek del. razm. za dol. čas; KASUMOVIC Husein, čistilec met. izdelkov; MILIČEVIĆ Ivica, žerjavovodja; NAVODNIK Bojan, livar; TESIC Duško, čistilec met. izdelkov; TODOROVIC Miodrag, kalilec – vsi sporazumno (z odpravnino).

VALJARNA IN JEKLOVLEK – ŠUMAH Kristijan, žerjavovodja; BOSILJ Rudolf, ogrevalec – oba dos. pok. doba; VIDERŠNIK Zdravko, skladiščnik – inv. upokojitev.

KOVAČNICA – GRILC Jože, pomočnik kovača – predčasna upokojitev; PEŠL Jakob, pom. kovača; SIJAMHODŽIĆ Arif, pom. kovača – oba sporazumno (z odpravnino).

STROJI – PAJNIK Feliks, strugar; LECNIK Alojz, str. tehnik – oba predčasna upokojitev; NAVODNIK Gorazd, strugar; LAH Janez, strugar – oba potek del. razm. za dol. čas; POTOČNIK Jožef inž., pom.

direktorja – predčasna upokojitev; IZAK Franjo, ključavničar; PUDGAR Dušan, ključavničar; ŠROT Božidar dipl. inž. elektrotehnike – vsi sporazumno (z odpravnino).

STO – MORI Janez, žerjavovodja; ROTOVNIK Alojz, ključavničar – oba predčasna upokojitev; KOŠUTNIK Vinko, prevzemnik – invalidska upokojitev; BRICMAN Teodora, administratorica; KARPAČ Slavko, strugar; MAK Vladimir, planer; ROGLIČ Jožefa, strojni tehnik; VEČKO Marija, administratorica – vsi sporazumno (z odpravnino).

VZDRŽEVANJE IN ENERGETIKA – MAK Milan, ključavničar; ŠTREKELJ Ivan, ključavničar; REPNIK Ivan, ind. zidar – vsi inv. upokojitev; GODEC Stanko, električar; GROS Zvonko, zidar; KOS Danilo, kovač; LAZNIK Milan, ključavničar; VEŠLIGAJ Miran, električar; VODA Štefan, ključavničar; ŠKRATEK Anton, zidar; ŠKAFAR Jože, ključavničar; ČUK Zvonko, zidar – vsi sporazumno (z odpravnino).

TRANSLOG – GRUBER Alojz, voznik viličarja, POROČNIK Milan, pom. delavec; ŠIPEK Rajko, pom. delavec – vsi sporazumno (z odpravnino).

ZAŠČITA – LEDINEK Marija, čistilka prostorov – starostna upokojitev; NOVAK Ljudmila, čistilka prostorov; TRATNIK Marija, čistilka prostorov – obe sporazumno (z odpravnino).

INFORMACIJSKI INŽENIRING – GOLOGRANC Alojz org. dela, sistemski analitik – dosežena pokojninska doba; PAČNIK Olga, administratorica – sporazumno (z odpravnino).

INDUSTRIJSKI NOŽI – URŠNIK Anton, ključavničar – invalidska upokojitev; LEVAR Franc, brusilec – sporazumno (z odpravnino).

KONCERN – HERIČ Marija, administratorica; PEŠL Maksimiljan dipl. oec., – oba invalidska upokojitev; JAVORNIK Edvard dipl. oec., – namestnik generalnega direktorja – umrl. **INŽENIRING** – FAJMUT Vlasta, strojni tehnik – sporazumno (z odpravnino).

OE ZAPOSLOVANJE

ZAHVALE

D.d. De Profundis se iskreno zahvaljujem za cvetje in vso pomoč ob izgubi mojega očeta **Rudolfa Ekarta**.

Marta Mlatej

Ob boleči izgubi drage mame, babice in prababice

ELIZABETE FILIP

se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, sosedom in znancem za darovano cvetje in spremstvo na njeni zadnji poti.

Hvala ravenski godbi na pihala, gospodu župniku pa za opravljene obred.

Sinova Lovro in Hinko

Ob boleči izgubi

ALOJZA ZAVRATNIKA

se zahvaljujem vsem, ki so darovali vence in cvetje ali dali denarno pomoč, SDP Kmetijski zadrugi Trata Prevalje, gospodu kaplanu za opravljene obred ter prevajski godbi za odigrane žalostinke.

Zena Cvetka, hčerki Jelka in Maja, mama, sestra in bratje

Ob boleči in tragični izgubi dragega brata, svaka in strica

POLDIJA PLANŠAKA

se iskreno zahvaljujem družini Kogelnik, p.d. Klančniko-vim z Dobrave, za vso skrb, nego in ljubezen v zadnjih letih njegovega življenja. Hvala, ker so mu pripravili tako lepo zadnje slovo, enako gospodu župniku za opravljene obred, govorniku, ojstriškimi pevci in g. Lužniku za igranje Tišine. Hvala tudi krajanom Dobrave, Podklanca in Ojstrice za cvetje in številno spremstvo na zadnji poti.

Zalujoči sestri Barbara in Jerica ter brat Jože z družinami

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta in dedija

MAKSA VERHNJAKA

se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, sosedom in znancem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti, darovali cvetje ali kako drugače izrazili sožalje. Hvala gospodu župniku za opravljene obred, gospodu Levovniku za tolažilne besede in godbi Železarne Ravne za odigrane žalostinke.

Vsi njegovi

Ob odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem sodelavcem mazalne službe SGV za

darilo in lep družabni večer.

Stanko Suhovršnik

Ob boleči izgubi drage žene, matere in babice

ANTONIJE ČAPELNIK

se iskreno zahvaljujem vsem, ki so nam kakorkoli pomagali in bili z nami v trenutkih bolečine in slovesa, darovali cvetje in sveče.

Posebno hvala zdravnikoma dr. Vodnjovovi in dr. Kutniku, bolniškemu osebju travmatološkega oddelka bolnice Slovenj Gradec, patronažnemu osebju ravenskega zdravstvenega doma, g. župniku za opravljene obred, Pihalnemu orkestru ravnenskih železarjev in vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti.

Vsi njeni

Ob smrti dragega moža, očeta in dedka

ALOJZA VIŠINSKEGA

se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, prijateljem in znancem za izraženo sočustvovanje, poklonjeno cvetje in sveče. Pristrčno se zahvaljujem sosedom za iskreno pomoč v težkih trenutkih.

Posebej se zahvaljujem obema g. župnikoma za opravljene poslovlilni obred. Iskreno se zahvaljujem tudi g. Globočniku za ganljiv poslovlilni govor, godbi Železarne Ravne, njihovemu solistu na trobentni in pevciem.

Vsi njegovi

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem Jeklovleka za izkazano pozornost in darilo.

Vsem želim zdravja in osebnih sreč, pri delu pa veliko uspehov.

Jože Praper

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem sodelavcem priprave peska za prejeta lepa praktična in spominska darila, gospodu Francu Košaku pa še za spodbudne besede.

Zahvaljujem se tudi lovski družini Strojna, posebej še gospodu Maku Kopu in njegovi ženi, ki so nama omogočili, da sva se v prijetnem vzdušju njihovega doma poslovila od svojih delovnih prijateljev.

Ferdo Mager, Janez Plohl

Ob odhodu v pokoj se lepo zahvaljujem sodelavcem žarilnice za darilo in prijetno delovno sožitje. Obenem jim želim obilo uspeha pri delu.

Peter Čas

UČITELJI DRUGIM

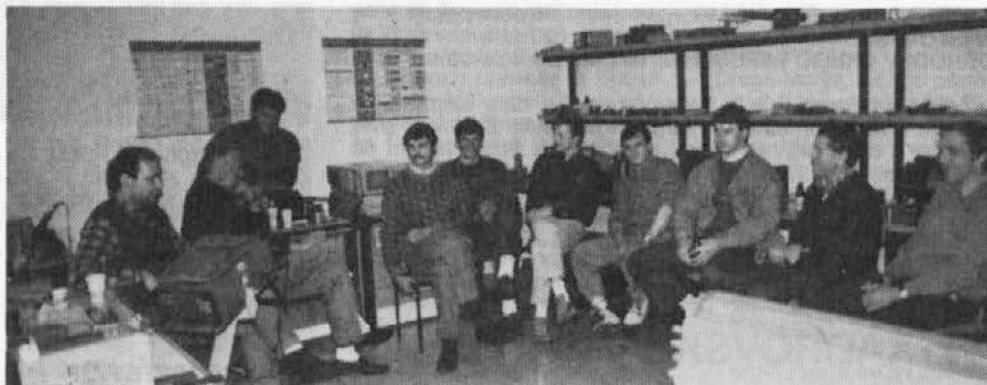
V Zagotavljanju kakovosti, v oddelku za razvoj metod kontrole, nadaljujejo z izobraževalno dejavnostjo.

Ta dejavnost dejansko pomeni kar troje nadaljevanj: nadaljevanje pred mnogimi leti začete dela g. Mitja Šipka, nadaljevanje funkcije, ki jo je zadnja leta namesto železarne, a za železarno, opravljala ravenska srednja šola v okviru izobraževanja odraslih in nadaljevanje pred nekaj meseci začete merilnične lastne izobraževalne dejavnosti. Vzorujejo se seveda po svetu, kjer nemški DGZIP in angleški SANDT redno pripravljata takšne izobraževalne tečaje, saj šol za te namene ni.

Kot je povedal dipl. inž. Mirko Pikalo, vodja merilnice, so tokrat prvič posegli v slovenski prostor. Na 100 vabil se je odzvalo devet interesentov (Karel Leskovar in Bojan Lovrenčič iz TAM-IVECA, Janez Bobič, Bojan Prešeren in Zoran Rozman iz Verige, Brane Bukelja iz ŽG Mostovne, Zvozne Škarja in Aleksander Čukor iz Litostroja ter Branko Burgar iz Adrie Airwaysa), Marjan Telček pa je bil iz naših Industrijskih nožev.

Organizatorji so bili zadovoljni z odzivom, saj jih več kot dvanajst zaradi prostorskih možnosti niti ne bi sprejeli.

S tečajem, ki se je tokrat nanašal na magnetne kontrolne metode, pa so bili zadovoljni tudi udeleženci. Prišli so iz različnih razlogov: ker tuji partner v mešanih podjetjih zahteva kakovostno brezhibne izdelke, sami pa jih še ni-

so sposobni zagotavljati, ker magnetnih metod še sploh ne uporabljajo in bi jih radi spoznali ali zato, ker bi radi na tem področju izpopolnili svoje znanje. Zelo prav se jim je zdelo, da je imel tečaj tudi teoretični del, vse po vrsti pa je presenetila najsodobnejša opremljenost merilnice. Skupna ocena je zato bila zelo dobro, boljše kot npr. v Zagrebu, kjer ima to izobraževanje že tradicijo.

Našim predavateljem je prvi tečaj za zunanje uporabnike pomenil potrditev, da so se z uvedbo te izobraževalne dejavnosti lotili pravega in potrebnega dela, za njih dodatno obremenjujočega sicer, a za oddelek tudi finančno zanimivega.

V maju bodo imeli že drugi tečaj za zunanje uporabnike, iz ultrazvoka.

H.M.

VSAK ALARM NI NUJEN (?)

Tisti, ki smo ga na uredništvu doživeli 11. aprila, menda ni bil. Sporočili so nam, da je nekdo sredi halde razsul tovor dragocene ferolegure, in naročili, naj to ovekovečimo.

Ubogali smo, toda ko smo prišli »na kraj zločina«, se je izkazalo, da je akcija že v teku.

TOPOLI SO PADLI

Sredi aprila je nenadoma zabrnela motorka in drug za drugim so popadali mladi topoli v drevoredu ob Jeklovleku. Kmalu so zazvonili telefoni – klicali so zgroženi ljubitelji dreves.

Poklicali smo odgovorne in zvedeli, da je bilo drevesa treba podreti, ker so njihove korenine tako prerasle in prepletle kanalizacijo, ki je speljana pod njimi, da voda ni več odtekala, zaradi česar je bila ob deževjih ogrožena proizvodna hala.

Krivde za ta posek torej ne nosijo podiralci, ampak tisti, ki so tak nasad nasetovali. Glede na to, da v železarni skoraj ni prostora, kjer ne bi bilo v zemlji energetskega ali vodovodnega voda ali kanalizacije, bi morali pri odločitvah, kaj kje nasaditi, nujno sodelovati strokovnjaki, ki vedo, ne le, kakšna je določena rastlina nad zemljo, ampak tudi, kakšna je pod njo. Potem ne bo škode in tudi ne hude krvi.

M.P.

Fotografije v tej številki je izdelala Mira Čepin.

Uredništvo

Izdaja Delavski svet Železarne Ravne kot mesečnik v nakladi 6800 izvodov. Ureja uredniški odbor: Andreja Čibron, Marjan Gerdej, Marjan Kolar, dr. Tone Pratkanar, Sonja Smolar, Maks Večko, Mirko Vošner.

Uredništvo: glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar, novinarki Helena Merkač in Mojca Potočnik, tajnica Jelka Jamšek.

Tel. 21-131, urednik int. 6753, novinarki 6304.

Tisk: Grafika Prevalje

Glasilo je po 7. točki 1. odst. člena Zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 33/72), prosto plačila prometnega davka.

Vest je bila sicer resnična, saj je velik avstrijski tovarnjak res razložil na haldi 24 ton uvoženega feromangana. To je storil zato, ker z vozilom ni mogel skozi vrata hale, v kateri ima Jeklovilarna skladišč-

ni prostor.

Kot je povedala odgovorna za materialno gospodarjenje Fanika Pušnik, je bila napaka v tem, da o problemu niso pravočasno obvestili nje, ki bi za dragoceni tovor določila primernejši prostor, oziroma da bi pripravili zaboje in se s tem izognili ročnemu nakladanju vanje.

Silosov Jeklarne za to leguro ne bi mogli uporabiti, tudi če bi bili prosti ali če bi bili podjetji o tem dogovorjeni (dotlej še nista bili), ker ima drugačen sestav kot njihova in se ne smeta mešati.

V Jeklovilarni so tokrat storili vse, da na legurah ni nastala škoda in da so v najkrajšem času prišle tja, za kamor so bile namenjene – v minilivarno. Verjamemo, da bi bili to storili tudi brez našega posredovanja.

M.P.